

BASF

The Chemical Company

**Seme rađa
profit**

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com

Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA

Godina III • Broj 31 • 17. januar 2014. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

Foto: M. Mileusić

Po kišovitom vremenu, prvi ovogodišnji vašar u Šidu bio je daleko lošiji od očekivanja. Da nije bilo tradicionalnih kupaca iz Hrvatske i Republike Srpske, prodavci bi ostali praznih džepova.

Ponuda robe je, kao i uvek, bila raznovrsna, cene su daleko pristupačnije od onih u prodavnicama, ali o kvalitetu i poreklu robe često ne treba razmišljati.

M. M.

U OVOM BROJU

SUNOVRAT STOČARSTVA:

Čeka se ambijent

Strana 3.

KLIMATSKE PROMENE
I EKSTREMNI USLOVI:

Krizne tačke za pšenicu

Strana 11.

ŠAŠINCI • SREM KOJI POLAKO NESTAJE

Imaju li sremačka sela budućnost?

Pored uzgajanja bostana, po čemu su Šašinci i danas poznati širom bivše Jugoslavije, vredni poljoprivrednici tovali su i svinje, a ostalo je zabeleženo i to da je godišnje, u vreme buma mesne industrije, više od 20.000 svinja bilo transportovano u klanice širom nekadašnje države.

Strana 7.

SMS
MALI OGLASI
064/1629-737

ISSN 2217-9895

9 772217 989003

"Produktna berza"AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

10. januar 2014.

- Rast cene kukuruza
- Dešavanja na svetskim berzama

MINISTAR POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE DRAGAN GLAMOČIĆ:

U Srbiji nema GMO hrane

Srbija neće dozvoliti gajenje GMO proizvoda na svojoj teritoriji, niti upotrebu GMO u hrani za ljude - Agrarna politika se neće menjati, ali će podsticaji od 12.000 dinara po hektaru biti drugačije raspodeljeni - Imamo drugu mogućnost da putem izmene Zakona o poljoprivrednom zemljištu domaćim poljoprivrednicima damo privilegovan položaj pri kupovini zemlje u odnosu na strance

Pominje se i meso životinja hranjenih sa GM sojinom sačmom. Napominjem da meso životinja koje su hranjene GM sojinom sačmom - nije GMO meso. U želucu tako hranjenih životinja dolazi do potpune razgradnje takvih hraniva na osnovne gradivne komponente, ne dolazi do prenošenja genetičke informacije i meso tako hranjenih životinja bezbedno je za ishranu ljudi - izjavio je u intervjuu za "Blic" ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Dragan Glamočić.

Ali zar i Vi niste nedavno rekli da mi jedemo hranu koja je GMO, a da to i ne znamo?

- Dozvolite mi da pojasnim, postojeći Zakon o GMO nije bezbedan jer otvara za uvoz proizvoda do 0,9 odsto GMO sadržaja. Time se omogućava ulazak netestiranih i potencijalno štetnih GMO u Srbiju - i to je ono na šta sam ukazao. Dodatni nedostatak važećeg zakona je da ne postoji mogućnost za obeležavanje GMO proizvoda. Zato nam je potrebna hitna izmena postojećeg zakona.

Da li postoji saglasnost cele Vlade da se izmeni Zakon o GMO?

- Postoji spremnost cele Vlade Srbije da se domaće zakonodavstvo usklađuje sa propisima EU. Više puta sam ponovio da Srbija neće dozvoliti gajenje GMO proizvoda na svojoj teritoriji, niti upotrebu GMO u hrani za ljude.

Zbog čega se onda menja Zakon i omogućava promet GMO ako neće biti dozvoljena upotreba?

- Po pravilima STO i EU ne može postojati eksplicitna zabrana prometa nijedne vrste proizvoda uključujući i GMO. Promenom Zakona uredilo bi se tržište, deklarirali proizvodi i građani bi imali izbor pri kupovini proizvoda.

U Srbiju se uvozi meso kome se bliži istek roka trajanja. Ima li rešenja za taj problem?

- Mi nemamo problem sa mesom u pogledu njegove bezbednosti, jer to što je meso duže zamrznuto ne znači da nije bezbedno, ali mu svakako opada kvalitet. Međutim, to ne ugrožava zdravlje ljudi i sve što

Dragan Glamočić

ne odgovara standardima, nadležne inspekcije vraćaju sa granice.

Kako će se naš agrar boriti sa slobodnim uvozom?

Srbija je u dobroj poziciji i nema nikakvih indicija da će naša poljoprivreda biti ugrožena. Sa jedne strane, imamo bescarinski pristup njihovom tržištu, a sa druge strane

Umesto za kupovinu goriva 6.000 dinara, biće na raspolaganju za kupovinu semena i đubriva

REAGOVANJE PAORA

Neophodne subvencije

Podsticaji poljoprivredi najverovatnije neće biti smanjeni, mada su iz ministarstva stizale najave izmena Zakona o podsticajima. Ukoliko bi pak, bile prepolovljene već niske subvencije, najveći udar pretrpela bi mala i srednja gazdinstva, čemu se protivite i poljoprivrednici i stručna javnost.

Zakonom o podsticajima, usvojenim prošle godine, utvrđeno je da subvencije ne smeju da budu manje od 12.000 dinara po hektaru. Nagoveštaj Ministarstva poljoprivrede o izmeni tog zakona, nema podršku paora - kaže Jovan Negovan iz Udruženja "Pančevački ratari".

Ministar ovom najavom, da će 6.000 dinara preusmeriti u investicije, poljoprivrednici, naši članovi, smatraju da im ministar otima stečena prava, jer to je veoma mala suma ako pogledamo na okruženje i članice Evropske unije, ali je to ipak neka slamka spasa za naše poljoprivrednike - tvrdi Negovan.

I sekretarka Zadružnog saveza Vojvodine Jelena Nestorov Bizonj smatra da ne bi trebalo ukidati subvencije po hektaru.

- Ako se subvencije smanje direktno se dolazi do toga da su troškovi proizvodnje uvećani, što bi značilo da bi naš poljoprivredni proizvođač bio manje produktivan, time i manje konkurentan proizvođačima iz inostranstva - ističe Nestorov Bizonj.

Zakon o subvencijama najverovatnije neće biti izmenjen, tvrdi Jan Husarik iz udruženja "Banatski paori" na osnovu najnovijih uveravanja iz ministarstva poljoprivrede.

"Informacija je takva da će poljoprivrednicima biti uplaćivano po 12.000 dinara po hektaru, a da će 6.000 dinara morati da pravdaju računima za naftu, mineralno đubrivo, semensku robu itd. i pravo da vam kažem ja sam juče posle te informacije odahnuo da se nije desilo ono što je bilo najavljivo i o čemu je pričano prethodnih nedelja", kaže Husarik.

A bilo je najavljeno da će registrovana gazdinstva dobijati 6 hiljada dinara po hektaru za nabavku semena i đubriva, umesto kao do sada za nabavku goriva, dok bi drugi deo od 6 hiljada dinara bio preusmeren u investicije, za koliko bi bile smanjene subvencije.

J. Dabić (Radio Novi Sad)

zadržavamo neke uvozne carine za najosetljivije proizvode. U prilog nam ide i to što SSP predviđa i zaštitnu klauzulu kojom možemo da se zaštitimo od prekomernog uvoza u slučaju da neki proizvod prouzrokuje ozbiljan poremećaj na našem tržištu.

Kakvu hranu ćemo jesti pošto je tržište otvoreno?

- Ne treba smetnuti sa uma da imamo skuplju hranu u odnosu na građane nekih drugih država u EU. Razlog su monopoli, nedovoljna konkurencija, zbog čega određeni subjekti iz toga izvode znatno veću korist, a stanovništvo plaća.

Zakon o podsticajima se menja, da li i način dodele subvencija?

- Agrarna politika se neće menjati, ali će podsticaji od 12.000 dinara po hektaru biti drugačije raspodeljeni. Naime, 6.000 dinara, koje su do sada bile namenjene za kupovinu goriva, u 2014. godini će svim registrovanim gazdinstvima biti na raspolaganju za kupovinu sertifikovanog semena i kvalitetnog đu-

briva kako bismo povećali prinose. Drugih 6.000 dinara koje su proizvođači dobijali preko računa, ispostavilo se da nisu dale efekta, pa smo odlučili da taj deo sredstava preusmerimo u investicije.

Možemo li u 2014. godini da očekujemo neke veće investicije u poljoprivredu s obzirom da je "Al Dahra" odustala?

- Jedan drugi fond iz Abu Dabija nastavlja pregovore o kupovini kombinata umesto "Al Dahre".

Zbog čega se odustalo od inicijative za odlaganje prodaje zemlje strancima nakon 2017. godine koja je trebalo da bude već poslata Briselu?

- Da bi se ušlo u tu proceduru potrebna je izmena SSP-a, a za to je veoma teško dobiti saglasnost svih članica EU. Imamo drugu mogućnost, a to je da putem izmene Zakona o poljoprivrednom zemljištu domaćim poljoprivrednicima damo privilegovan položaj pri kupovini zemlje u odnosu na strance.

Izvor: "Blic"

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • **DIREKTOR:** Dragan Đorđević

• **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Živan Negovanović • **UREDNIK IZDANJA:** Dragan Čosić
• **DIREKTOR MARKETINGA:** Zlatko Zrilić • **TEHNIČKI UREDNIK:** Marko Zrilić • **REDAKCIJA:** Svetlana Đaković, Katica Kuzmanović, Marija Balabanović, Dušan Poznanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Milan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • **MARKETING:** 064/16-29-737
• **ŠTAMPARIJA:** DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • **E-mail:** poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад
63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

SUNOVRAT STOČARSTVA U SRBIJI

Proizvođači čekaju ambijent

Proizvodnja mesa u Srbiji za dve decenije opala je sa 650.000 na 450.000 tona godišnje - Nekada smo po stanovniku godišnje trošili 65, a danas svega 43 kilograma mesa

Stočarstvo Srbije ima značajno mesto u privredi zemlje jer stvara veliku vrednost angažujući prirodne i ljudske resurse. Zastupljeno je u više od 600.000 domaćinstava i predstavlja granu koja učestvuje u formiranju društvenog proizvoda poljoprivrede u proseku sa oko 30 odsto. Iako ova delatnost ima šanse da bude značajna privredna grana, broj stoke u poslednjih dve decenije ima stalnu tendenciju opadanja, dva do tri odsto godišnje. Istovremeno dok se smanjuje broj grla, proizvodnja i potrošnja mesa, raste broj klanica pa ih danas u zemlji ima čak oko 1.500! U zemlji danas ima oko 920.000 grla goveda, što je za preko 300.000 grla manje nego 2000. godine, dok je u proteklih 12 godina broj svinja smanjen za više od 600.000. Istovremeno dok se smanjuje stočni fond u Srbiji ima između 30.000 i 40.000 praznih obora za tov stoke! Takvo stanje Srbiju vodi da od izvoznika postane uvoznik mesa!

I pored izrazito povoljnih uslova stočarstvo Srbije se nalazi u dubokoj krizi. Broj stoke se u poslednje tri decenije značajno smanjivao pa je proizvodnja mesa opala sa 650.000 na 450.000 tona godišnje. Potrošnja mesa po stanovniku smanjena je u tom vremenu sa 65 na 43 kilograma godišnje. Uzroci se nalaze u narušenim paritetima cena, gubitku tržišta, nemogućnosti izvoza svih vrsta mesa, smanjenoj kupovnoj moći stanovništva, narušenom sistemu finansiranja, nedovoljnim sredstvima u agrarnom budžetu, neadekvatnom funkcionisanju robnih rezervi.

Nesigurna proizvodnja

Najteže stanje je u govedarstvu, što pokazuju i podaci da već dve decenije da imamo dozvole za preferencijalni godišnji izvoz „bebi bifa“ od 8.800 tona u EU, a koristimo ga sa manje od 10 odsto. Proizvodnja junećeg mesa u Srbiji gotovo da je ugašena i država pod hitno trebalo da opredeli novac da bi je obnovila,

Nenad Budimović
sekretar Uduženja
za poljoprivredu
i prehrambenu industriju PKS

zaključeno je u Privrednoj komori Srbije (PKS). Privrednici se sve manje odlučuju za tov junadi jer im se finansijski neisplati, pa su čak i oni stočari koji su imali nadu, odustali od toga nakon suše u 2012. godini, kada je tov junadi desetkovan.

- Nekadašnja Jugoslavija je devedesetih godina prošlog veka izvozila je u EU 50.000 tona „crvenog junećeg mesa“, a od toga iz Srbije je bilo 30.000 tona. To meso je izvoženo i u SAD, za njihovu vojsku. U 2006. godini bilo je izvezeno 2.300 tona, a u 2013. godini se očekuje izvoz tek od 300 do 400 tona, sa tendencijom daljeg pada“ - navodi

Nenad Budimović, sekretar Uduženja za poljoprivredu i prehrambenu industriju PKS. Broj uslovnih grla stoke, trenutno iznosi oko 0,35 po hektaru oraničnih površina, što i dalje ukazuje na ekstenzivnost domaće proizvodnje. Cilj je da bude jedno grlo po hektaru. Po njegovim rečima Srbija ima kapacitet da gaji nekoliko desetina hiljada junadi u tovu. Problem je što farmeri ne vide dobit u tom poslu, a za to postoji više razloga. Ako nije garantovana cena otkupa stoke, onda će izgubiti. Hrana za životinje je skupa i zato automatski nismo konkurentni na tržištu EU. Pored toga proizvođačima

je potrebna stimulacija države, ali i organizovana proizvodnja. Dakle, ističe Budimović, stočarima treba jeftina hrana za životinje, organizovana proizvodnja i plasman na inostrana tržišta. Zbog loših uslova i nesigurne proizvodnje u Srbiji je 2012. godine zaklano oko 368.000 goveda i 5,8 miliona svinja. To je oko 80.000 tona govedjeg mesa, 260.000 tona svinjskog mesa, kao i 100.000 vrsta mesnih preradjevina, trajnih, polutrajnih, dimljenih i konzervisanih proizvoda. Zbog svinjske kuge Srbija ne može da izvozi u EU svinjsko mesa, već samo proizvode termički obradjene, a to su niže kategorije. Kada govorimo o „bebi bifu“, to je najkvalitetnije meso koje se dobija od teladi težine od 110 do 120 kilograma. Odnos stoke koja je zaklana u klanicama i van njih postepeno se smanjuje i dobro je da polako ulazimo u kolosek zakonske regulative. Taj odnos nekada je bio 1:3, a sada je 1:2, navodi Budimović. Prema njegovom mišljenju dobra je mera Vlade donošenje Zakona o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju. Na pedlog PKS po prvi put su uvedeni i podsticaji za proizvodnju živinskog mesa i jaja. To je značajna privredna grana, koja zapošljava veliki broj ljudi, a meso se sve više koristi u ishrani zbog cena i lakoće pripreme. Živinska proizvodnja u Srbiji premašila je proizvodnju govedjeg mesa i kreće se oko 100.000 tona na godišnjem nivou, a u Srbiji se godišnje proizvede oko 1,2 milijarde komada jaja, kaže Budimović.

Potrebni podsticaji

Jasna Stevanović, samostralni savetnik u PKS ističe da u Srbiji postoji oko 40 većih industrijskih klanica za goveda i veliki broj malih klanica, a kapaciteti za klanje su oko milion grla. Ali, u njima se zakolje manje od 200.000 grla goveda. Mi danas u Srbiji proizvodimo godišnje 80.000 tona govedjeg i oko 280.000 tona svinjskog mesa. Lane je ukupna vrednost realizovane stočarske proizvodnje u Srbiji pro-

Najmanja potrošnja

Po stanovniku se u Srbiji dnevno troši samo 120 grama mesa

Srbija je među zemljama sa najmanjom potrošnjom mesa. Godišnje se u proseku pojede 43 do 45 kilograma svežeg mesa po stanovniku, što je skromno u odnosu na evropske zemlje. Ako se, pak, godišnja potrošnja preračuna u dnevnu, dobija se poražavajući podatak da se po stanovniku dnevno troši samo 120 grama mesa. Stanovnik Srbije godišnje

u proseku pojede 4,3 kilograma junetine, 15,6 kilograma svinjetine, 15,2 kilograma živinskog mesa i četiri kilograma ribe i nekoliko kilograma ostalog mesa ili preradjevina. Istovremeno stanovnik EU prosečno pojede više od 80 kilograma mesa godišnje. To je 15 kilograma junetine, 30 kilograma svinjetine, 20 kilograma piletine, 12 kilograma ribe...

cenjena na oko 1,8 milijardi dolara, što je predstavljalo pad od svega 0,81 odsto u odnosu na 2011. godinu. Učešće stočarske proizvodnje u bruto ostvarenoj vrednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje iznosilo je tada 37,9 odsto.

Milomir Tošović, predsednik Grupacije klaničara u PKS i direktor „Kotlenik prometa“ iz Ladjevaca ističe da država mora da omogućiti tov junadi da bi proizvodnja junećeg mesa postala profitabilna i opredeli jasna podsticajna sredstva koja će ciljano usmeravati. To je i jedini put da se zaustavi nelegalna trgovina. Jer, iz Srbije se izvoze živa telad, što niko u svetu neradi. Sto-

čarstvo ima sport obrt, posebno u govedarstvu. Mi danas u Srbiji, u tovu imamo najviše 20.000 goveda, a da bi postigli dozvoljeni izvoz „bebi bifa“ potrebno je da napunimo prazne staje i da u njima bude 100.000 grla.

Nenad Terzić, načelnik u Ministarstvu poljoprivrede Srbije kaže da se preduzimaju mere za unapređenje stočarstva kroz određene zakonodavne i institucionalne aktivnosti, ali i kroz sistemsku podršku. To znači da će se izgraditi ambijent koji stočari čekaju kako bi pokrenuli proizvodnju, a to znači napunili prazne staje i obore.

B. Gulan

Izvoz

Izgubljena zahtevna tržišta za izvoz „bebi bifa“

U 2011. godine iz Srbije je izvezeno živih goveda svih kategorija u vrednosti od 65 miliona dolara, živih svinja za tri miliona dolara. Živa stoka se najviše izvozi u BiH i na Kosovo i Metohiju, što je loše jer je ona i najjeftinija. Pored toga u 2011. godini Srbija je u EU izvezla 1.000 tona govedjeg mesa u vrednosti od oko pet miliona dolara, svinjsko meso je te godine izvezeno u zemlje CEF-TA u vrednosti od oko 3,3 miliona dolara. Srbija je izgubila zahtevna tržišta za izvoz „bebi bifa“, a to

su bili Italija i Grčka, a sada ih je teško vratiti. Za prvih šest meseci 2013. godine iz Srbije je izvezeno govedjeg mesa za 128.060 dolara, dok je uvezeno mesa za 445.976 dolara. U 2012. godini je uvezeno i oko 11.000 tona svinjskog mesa, što je bilo četiri puta više nego godinu dana ranije. Taj parametar govori da dosta uvezene robe odlazi u preradu, odnosno klanične proizvode, a vrednost uvoza svinjetine bila je 30 miliona dolara. Uvoz raste jer nam se smanjuje broj stoke.

U Srbiji ima između 30.000 i 40.000 praznih obora za tov stoke

Za preciznu informaciju i pravovremenu zaštitu

Dosadašnji rad i rezultati Prognozno-izveštajne službe pokazali se da su bili opravdani razlozi za uspostavljanje ovog složenog sistema zaštite. Cilj je da poljoprivredniku bude pružena pravovremena i precizna informacija o kretanju bolesti i štetnih organizama, kako bi na vreme preduzeo mere za prevenciju i zaštitu u ratarstvu, povrtarstvu i voćarstvu što se i postiže

Radi još boljeg informisanja javnosti i poljoprivrednih proizvođača o neophodnim zaštitnim marama u određenim periodima godine Prognozno izveštajna služba Vojvodine i Srbije je, uz informacije sa svog portala i direktne SMS poruke poljoprivrednicima, od sredine prošle godine organizovala i "televizijski način zaštite" putem emisije "Zelena prognoza". Svako veče, na RTV, osim vikendom, posle Dnevnika u 22 sata pet do šest minuta prezentovan je materijal najaktuelnije tematike iz zaštite bilja kojeg su pripremili stručnjaci Prognozno izveštajne službe, za potrebe ove emisije i javnosti...

- Tako je bilo od kraja maja do 30. septembra prošle godine, a onda su taj termin "koristili" poljoprivredni savetodavci za iste namene. Od prošle srede, 15. januara, ponovo imamo emisiju sa tematikom i prognozama, a mi je pripremamo. Slali smo i slaćemo slike sa terena da se ljudi upoznaju sa organizmima o kojima govorimo, a to je način vođenja zaštite preko televizije, objašnjava nam dr **Dragica Janković**, rukovodilac Prognozno izveštajne službe Srbije sa kojom smo razgovarali o dosadašnjem radu i planovima ove važne službe.

Po čemu je za Prognozno izveštajnu službu bila značajna 2013. godinu ?

- Te godine su se navršile tri pune godine kako mi radimo. Potvrdili su se svi parametri iz prethodne dve godina do kojih smo došli i zato je ona bila presudna za nas, jer sve što smo isproveravali sada koristimo kao prognostički parametar za kratkoročne prognoze. Posmatrano je oko 120 organizama, oko 20-ak površno, dok oko 40 najvažnijih

Dr Dragica Janković

biljnih vrsta u Vojvodini i Srbiji mi stalno držimo pod monitoringom.

Kako je počela sa radom Prognozno izveštajna služba?

- Počeli smo 2010. godine u aprilu, u maju je počela da stiže oprema, postavljali smo je po punktovima na terenu, određeni su ljudi i punktovi, a te godine smo određivali metode rada. Uradili smo inventarizaciju štetnih organizama na terenu, ali to je bila informacija na osnovu koje nismo tada mogli zaključivati mnogo toga važnog za fenološki model po kom radimo. To smo kasnije postigli. Sada tačno možemo da vidimo kada će, na primer, pšenica početi da klasa u odnosu na temperaturu, a to je bitno zbog fuzarijuma

i zaštite. Zato stalno pratimo razvoj organizama i razvoj biljke domaćina u skladu sa uslovima koji vladaju.

Prognozno izveštajna služba je prvo počela da funkcioniše u Vojvodini i to na predlog i uz podršku resornog sekretarijata. Kako bi najjednostavnije mogli da definišemo ovu službu?

- To je sistem praćenja pojave i njenog daljeg razvoja, utvrđivanje nivoa populacije, regionalnih razvoja, utvrđivanje pragova razvoja i preduzimanja mera zaštite. Šta to znači videćemo na primeru jabukinog smotavca. Fenološki model nam je dao šest tretmana, a proizvođači su ranije imali i do 16 ili 17 tretmana protiv ovog organizma. Praćenjem parametara mi tačno znamo na kojim punktovima će se ovaj insekt pojaviti, znamo da period koji je potreban od polaganja jaja do piljenja, znamo period piljenja, a to su sve prognostički parametri na osnovu kojim upućujemo proizvođače na određenom terenu blagovremeno deluju. Tako će dobiti maksimalan učinak preparata, uštete i očuvati okolinu.

Šta nam donose aktelne vremenske prilike ?

- Prošla godina je pokazala da su ekstremne temperature dovele do promena koje moraju biti predmet posmatranja za budućnost i predmet našeg velikog opreza. Visoke temperature su dovele do brzog akumulisanja toplote, došlo je do povećanja broja generacije organizama i te godine smo imali tri pa i četiri generacije tih organizama, ali na scenu dolaze i organizmi koji nisu ranije bili važni. Sada, u sredini januara, imamo na pšenicama i kruškama situaciju koju inače imamo tokom marta. Imamo sivu pegavost, pepelnicu, rđu na pšenicama, ječmovi kipe. Pratimo te pojave da bi pravovremeno delovali.

O čemu ste ovih dana infirmisali proizvođače?

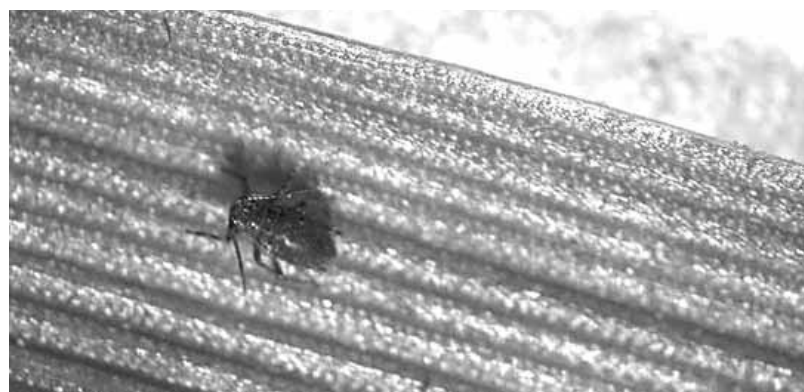
- Ovih dana informišemo proizvođače o stanju pšenice, a voćare o štetočini jer imamo napolju kruškinu buvu. Uobičajeno je bilo da u januaru imamo jaja tog organizma, a ne kruškinu buvu. To su uticaji vremena, visoke temperature za ovo doba godina, a biologija je takva da insekt svaki dan akumulira energiju napreduje. Prošle godine su urađeni ogladi po kojima je utvrđeno dokle možemo da puštamo bolest da se "penje", a da u momentu kada reagujemo ne ugrozi našu ekonomsku situaciju.

Koliko vas proizvođači prate? Imate li svoje pokazatelje?

- Svi naši punktovi su skoro na seljačkim njivama, seljaci su nam

Septoria spp

Vaš na pšenici

osmatrači ako oni očitavaju stanje na svom usevu oni su u sve direktno uključeni. Po broju poseta na portalu vidi se koliko nas proizvođači prate, a posle svake emisije Zelene prognoze imamo mnogo poziva proizvođača. To govori da ostvarujemo naš cilj.

Kakvi su planovi službe na čijem ste čelu?

- Pored organizama koje smo do sada pratili i utvrdili tačke zaštite, ove godine je predviđeno da se bavimo organizmima koji su in-

direktno štetni, a to su vaši, cikade, tripsi, organizmi koji prenose viruse ili fitoplazmu i tako donose štetu. Pratićemo ih kako bi napravili strategiju zaštite od tih organizama. Čeka nas posao sa mikotoksinima, fuzarijumom i nastavak rada u svim oblastima koje su naša nadležnost, rekla je dr Dragica Janković, rukovodilac Prognozno izveštajne službe Srbije.

Razgovarala: **S. Đaković**

Slike: **M. Mileusnić**

i portal www.pisvojvodina.com

Rupe od glodara na njivama

Mrežasta pegavost ječma

SREMSKA MITROVICA • ŽARKO SUVIĆ, VRŠILAC DUŽNOSTI DIREKTORA POLJOPRIVREDNE STRUČNE SLUŽBE

Teškoće nisu iza nas

- **Ima nade za opstanaka firme, ali će taj proces biti dugotrajan, kaže Žarko Suvčić**
 - **Po broju zaposlenih, najbrojniji u okviru istih službi u Vojvodini**

Tokom poslednjih pola godine rukovodstvo i zaposleni u Poljoprivrednoj stručnoj službi Sremska Mitrovica uspeali su da koliko toliko stabilizuju ovu firmu, redovno isplaćuju plate koje su, istina, umanjene i nastoje da se redovnost nastavi i ubuduće. Međutim, teškoće u kojima se nalazi ova poljoprivredna stručna služba su daleko od razrešenja.

- Daleko je to od dobrog, ali smo uspeali da isplaćujemo plate na vreme, one su, doduše, umanjene za trećinu. Vraćeni su i dugovi, kao što

je jedan kredit od 2,5 miliona dinara i potraživanja od sitnih poverilaca - navodi **Žarko Suvčić**, vršilac dužnosti direktora Poljoprivredne stručne službe Sremska Mitrovica.

Suvčić se seća kada je 1. maja prošle godine stupio na direktorsko mesto bilo je isplaćeno svega polovina januarske plate zaposlenima. Kolika je dubioza, on ne može reći tačno, ali zna da je borba za opstanak firme svima na prvom mestu. Jer, zaposleni su sami uveli prvo minimalac da bi premostili finansijske teškoće, a do nove godine se ispla-

ćivala plata sa umanjnjem od 30 odsto.

Radi unapređenja rada i prezentacije onog šta je uradjeno, ove godine su organizovana zimska predavanja za poljoprivrednike. Ona će trajati i tokom februara, jer je cilj da se proizvođači sa terena kojeg pokriva ova poljoprivredna stručna služba upoznaju sa ogleđim i rezultatima u proizvodnji kako bi se potom opredelili šta da seju.

- Imamo tu obavezu i kao poljoprivredna stručna služba koja se delom finansira iz sredstava resornog ministarstva i pokrajinskim sredstavima. Predavanja su organizovana zimi jer je to period kada su proizvođači oslobođeni posla na njivama, a na njima rezultate savete i preporuke daje svaki od savetodavaca, objasnio je Žarko Suvčić.

Međutim, finansijske teškoće nisu jedine teškoće sa kojima se sučeljavaju u ovoj službi. Ne mali proble-

Žarko Suvčić, vd. direktora PSS Sremska Mitrovica

ćini nepovoljna kadrovska struktura, a njena nepovoljnost se vidi po tome što je među 35 zaposlenih oko 45 odsto visokoobrazovanih dok je u ostalim poljoprivrednim stručnim službama u Vojvodini taj procenat između 70 i 80 odsto.

- Imamo tehnološkog viška zaposlenih, to će se morati rešiti uskoro, svesni smo nepopularnosti takve mere, ali i toga da je ona nezaobilazna. Po broju za-

Projekti

U Poljoprivrednoj stručnoj službi Sremska Mitrovica sačinili su devet projekata za ovu godinu koje su ponudili Gradu Sremska Mitrovica i opštinama Šid, Pećinci i Stara Pazova.

- Prošle godine smo sa Sremskom Mitrovicom ugovorili realizaciju jednog projekta - analiza i ispitivanje kvaliteta zemljišta, a ove godine produžavamo taj projekat i radimo još dva. Oni se odnose se na ispitivanje mikotoksina i revitalizaciju pašnjaka. Očekujemo odgovore i na ponude o saradnji sa pomenutim opštinama, objasnio je direktor Poljoprivredne stručne službe Sremska Mitrovica.

poslenih smo inače, najbrojniji u okviru istih službi u Vojvodini. U prethodnom periodu smo dosta učinili, pomogli smo sami sebi tako što smo drastično smanjili troškove, primenili štednju na svim nivoima i to se odrazilo na stabilnost firme koja je sada na boljim osnovama nego pre pola godine. Sve što radimo inače, radimo radi opstanaka firme, istakao je v.d. direktora Žarko Suvčić.

Svesni da teškoće nisu iza radnika i ove firme i da će se sa njima boriti i ove godine u Poljoprivrednoj stručnoj službi Sremska Mitrovica očekuju pomoć od Grada Sremska Mitrovica i lokalnih samouprava koje pokrivaju. Tu pomoć nadaju se, obezbediće preko projekata koje su uradili i ponudili korisnicima.

S. Đaković

Zimska škola za poljoprivrednike

AKTUELNOSTI

PROF. DR MILADIN ŠEVARLIĆ:

Agrar još nije spreman za liberalizaciju

Ševarlić koji je i predsednik Društva agrarnih ekonomista Srbije, smatra da će poslednja faza liberalizacije, doprineti da Srbija "izgubi" još 250.000 poljoprivrednih gazdinstava - Po njegovim rečima, "na taj način ispuniće se očekivanja EU da smanje izdvajanja iz budžeta za sufinansiranje subvencija za srpsku poljoprivredu

Poljoprivreda Srbije je dodatno ugrožena gotovo potpunom liberalizacijom tržišta, odnosno smanjenjem uvoznih carina za agrarne proizvode iz Evropske unije (EU) od 1. januara ove godine, izjavio je profesor na Poljoprivrednom fakultetu u Beogradu Miladin Ševarlić, a prenela Agencija Beta.

- Poljoprivrednici iz Srbije nisu spremni za konkurenciju iz EU, jer je i bez nje u poslednjih 10 godina nestalo 150.000 malih gazdinstava - kazao je agenciji Beta Ševarlić komentarišući stupanje na snagu poslednje faze liberalizacije trgovine sa EU. Ona je počela 2009. po Prelaznom trgovinskom sporazumu, a sada donosi ukidanje ili dodatno smanjenje uvoznih carina za većinu proizvoda iz Unije.

Ševarlić koji je i predsednik Društva agrarnih ekonomista Srbije, smatra da će poslednja faza liberalizacije, doprineti da Srbija "izgubi" još 250.000 poljoprivrednih gazdinstava.

Po njegovim rečima, "na taj način ispuniće se očekivanja EU da smanje izdvajanja iz budžeta za sufinansiranje subvencija za srpsku poljoprivredu".

Ševarlić je precizirao da prosečan srpski poljoprivrednik proizvodi deset puta manje hrane od nemačkog poljoprivrednika. Odnosno, poljoprivrednik iz Srbije proizvodi za oko 18 potrošača, a onaj iz Nemačke za 160 što, kako je ukazao, najbolje govori o nekonkurentnosti domaćeg agrara.

Ševarlić je ocenio da Prelazni trgovinski sporazum Srbije i EU ima katastrofalne posledice posebno u poljoprivredi jer je ona izvezno orijentisana, a uvezno zavisna od sirovina potrebnih za agrarnu proizvodnju, kao što je mineralno đubrivo, veterinarski lekovi, sirovine za stočnu hranu.

- Problem je i to što je Srbija jedina država koja je ušla u fazu potpune liberalizacije, a da nije započela proces pregovora (sa EU), kada se, po pravilu, stiče pravo na barem minimalno učešće u pretprijetnim fondovima namenjenim poboljšanju konkurentnosti poljoprivrede i ravnomernijem regionalnom razvoju", rekao je on.

Ševarlić je kazao da niko u državi još nije napravio analizu koliko je novca izgubljeno u doma-

Prof. dr Miladin Ševarlić

ćem agraru nakon početka liberalizacije tržišta, dodavši da gotovo ništa nije urađeno ni u povećanju konkurentnosti i produktivnosti

Povećati broj savetnika

Profesor Poljoprivrednog fakulteta je kazao da bi Srbija trebalo da za nekoliko puta poveća broj agronoma-savetnika. Sada za više od 630.000 gazdinstava poljoprivredno savetodavna služba ima samo 238 savetodavaca, a da bi Srbija bila na nivou Hrvatske ili Slovenije, trebalo bi da ima tri do pet, odnosno osam do 10 puta više savetodavaca.

pre otvaranje tržišta, iako se godinama o tome pričalo.

Problem, kako smatra, predstavlja i to što su mnoga srpska sela ostala samo sa starijima i domaćinstvima, te će liberalizaciju tržišta najviše osetiti mala i starija gazdinstva koja i otkad ne ostvaruju znatniju zaradu.

Balast većoj konkurentnosti domaće poljoprivrede, po njegovom mišljenju, predstavljaju i loša infrastruktura u selima, stara mehanizacija.

- Zbog neadekvatnih mera agrarne politike koje su sprovedene, posebno od 2004. do danas, favorizovani su veliki proizvođači da budu još jači - kazao je on.

Ševarlić ne očekuje da će liberalizacija doprineti smanjenju cena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz uvoza, jer se to nije desilo ni kada je od 2009. po Prelaznom trgovinskom sporazumu, počelo fazno smanjivanje carine.

On smatra da Srbija može da umanj negativne efekte liberalizacije uvođenjem vancarinskih i sezonskih ograničenja, propisivanjem obaveze o minimalnoj zastupljenosti domaćih proizvoda u trgovinama i zaustavi uvoz sirovina i proizvoda na bazi genetski modifikovanih organizama.

- I poljoprivrednici moraju da povećaju konkurentnost udruživanjem, jer kako ćemo se udružiti sa pola milijarde stanovnika EU, a ne možemo s našim rođacima i komšijama - kazao je on i dodao da će i lokalne samouprave morati da se više angažuju za pomoć udruživanju i da pomognu projekte javno-privatnog partnerstva.

S. P.

Koje su posledice upotrebe GMO hrane?

Piše: **Branislav Gulan**

Na spekulacije da bi Zakon o genetski modifikovanim organizmima uskoro mogao da doživi izmene kojim bi se dozvolilo gajenje tih biljaka negativno su reagovali i pojedinci ali i civilni sektor. Facebook grupi NO to GMO in SERBIA - NE za GMO u Srbiji, priključilo se bezmalo 3.500 članova. Više o problemu GMO smo razgovarali sa **Irene Barrett** koja je pokrenula ovu grupu.

Irene Barret rođena je u Subotici, potom ju je životni put odveo u Kanadu i Ameriku gde se bavila prirodnom medicinom i znanje stekla na Institutu za prirodnu medicinu u Kaliforniji. Osim toga što je savetnik za zdrav životni stil, Irene je poslovna žena, bavi se organskom poljoprivredom i uvozi sertifikovano organsko seme u Srbiju, kao i zaštitna sredstva potrebna u organskoj proizvodnji pri čemu saraduje sa Privrednom komorom Srbije. U Beogradu saraduje i sa centrom alternativne medicine za uravnotežen i kvalitetan život, Balans Medika, i zajedno sa ostalima iz tima ove ustanove, brine za dobro zdravlje naroda. Osim grupe na Facebooku pokrenula je i on-line peticiju protiv izmene zakona o GMO.

Zašto ste pokrenuli ove akcije?

- Zabrinuta sam za zdravlje populacije, za buduće generacije. Poznati američki stručnjak Jefri Smit, osnivač Instituta za odgovornu tehnologiju iz Amerike, izjavio je u saradnji sa više od 30 naučnika, da postoje 65 naučno dokazanih zdravstvenih rizika od genetski modifikovane hrane.

Šta su pokazala istraživanja kakav je uticaj GMO useva na obilježje useve iz konvencionalne proizvodnje?

- Da ne postoji bezbedna zona. Polen sa GMO useva raznosi se vetrom, pčelama, pticama, leptirima, kišom. Kao primer mogu navesti slučaj 78-godišnjeg farmera iz Kanade Persi Šmajsera koji obrađuje svoju zemlju već 50 godina. Desilo se da je na njegovoj njivi konvencionalne soje niklo GMO seme soje koje

- Iza svega stoji interes korporacija, njihov profit i kontrola. Genetski modifikovano seme je patent i privatno vlasništvo koje globalno donosi 15 milijardi dolara profita korporacijama. Po tradiciji, proizvođači su seme uvek čuvali i delili sa drugim proizvođačima. Genetski modifikovano seme je zabranjeno čuvati i deliti, jer je ovakvo seme privatno vlasništvo korporacije. Osim toga, genetski modifikovano seme je dizajnirano da ima samouništavajući gen što znači da seme koje iznikne na vašoj njivi nije sposobno da u sledećoj setvi urodi plodom, sterilno je – kaže Irene Barrett

je tu dospela vetrom. Korporacija koja je privatni vlasnik GMO soje, optužila je farmera da je bespravno posejao GMO seme. Izveli su ga na sud, oduzeli njegovo autohtono seme koje je čuvao, platio je preko \$200 000 sudskih troškova.

Koje najčešće neželjene posledice donosi upotreba GMO hrane?

- Genetski modifikovani organizmi nisu kreacija prirode. Nastaju u laboratoriji, nasilnom kombinacijom gena dve različite vrste kao gena svinje i čoveka da bi se dobila svinja koja brže raste. U paradajz se ubacuju geni ribe da bi paradajz bio otporan na niske temperature. Ovo se radi da bi novonastala forma imala željene osobine pogodno za profit. Kada unesemo ovakvu hranu, njeni sastojci su strano telo za naš organizam. Mi nismo dizajnirani za ovakvu vrstu hrane, pa se javljaju alergijske i toksične reakcije. Ruski doktor biologije Aleksej Surov naučno je dokazao da GMO izaziva sterilitet, sa duge liste možemo navesti da nastaju karcinomi, bolesti srca, jetre, bubrega, pankreasa, unutrašnjih organa, dijabetes, Alchajmerova bolest, smanjenje mozga, drastičan pad imuniteta, im-potencija.

Predstavnici GMO korporacija obilaze fakultete, drže predavanja samo o „dobrim stranama“ GMO. Pridržavaju sam jednom takvom, gde je predavač bila profesorka Martina Mekhalakan iz kalifornijskog Dejvis Kampusa. Time što predaju na visokom naučnim institucijama uprave ti fakulteti im daje legitimitet. Zašto to čine?

- Iza svega toga stoji interes korporacije, njihov profit i kontrola. Genetski modifikovano seme je patent i privatno vlasništvo koje globalno donosi 15 milijardi dolara profita korporacijama. Po tradiciji, proizvođači su seme uvek čuvali i delili sa drugim proizvođačima. Genetski modifikovano seme je zabranjeno čuvati i deliti, jer je ovakvo seme privatno vlasništvo korporacije. Osim toga, genetski modifikovano seme je dizajnirano da ima samouništavajući gen što znači da seme

Irene Barret na jednom od protesta

koje iznikne na vašoj njivi nije sposobno da u sledećoj setvi urodi plodom, sterilno je. Tako, za svaku novu setvu seljak mora da kupuje novo seme od korporacije, ako ona bude htela da mu ga proda i ako seljak bude imao para da ga kupuje. Na taj način korporacije ostvaruju svoju kontrolu. Smatra se da svakih 30 minuta po jedan seljak koji je u proizvodnji GMO semena, izvrši samoubistvo zbog dugova koje nije u stanju da otplati.

Veliki problem je u tome što po Codexu alimentariusu, SVE zemlje članice Svetske trgovinske organizacije moraju da poštuju sve regulative po Codexu, pa i onu koja se odnosi na ZABRANU posebnog obeležavanja GM hrane, tako da ljudi širom sveta jedu GMO hranu a da toga nisu ni svesni.

Kritičko razmišljanje je sposobnost da analiziramo informaciju koja nam je ponuđena kao istina, sposobnost da mislimo svojom glavom. Povežite tačke i dobićete sliku. Treba ljudima dozvoliti da imaju slobodnu volju i slobodan izbor da odluče sami šta će da seju i šta će da jedu. Kodeks Alimentarius (Codex Alimentarius) je kod hrane, ponuden javnosti kao uputstvo za bezbednost hrane. Ako je GMO hrana bezbedna kako se tvrdi i nameće po Kodeksu, zašto se po zahtevu tog Kodeksa onda krije neoznačena od potrošača? Ako Kodeks želi da forsira hrani populaciju sa GMO za kojeg postoje naučni dokazi da izaziva smanjenje mozga, uništava imunitet, izaziva sterilnost ... šta je onda prava uloga Kodeks Alimentarius? Oprosti im Bože, znaju šta nam rade.

Ruski naučnici su nedavno utvrdili neplodnost kod glodara u trećoj generaciji koje su hranili isključivo GMO sojom. Treba uvek biti obazriv kada se govori o eventualnoj teoriji zavere, ali se sve više priča o više od 9 milijardi ljudi do 2050 na svetu i nemogućnosti njihove ishrane. Da li hrana koja izaziva sterilitet može da bude jedan od odgovora na to najmoćnijih ljudi na svetu?

- Mislim da je naš čovek vrlo bistar i da može da poveže uzrok i posledicu, kreiran problem i ponudeno rešenje. Da li se radi o zaveri ili rešenju za ishranu velikog broja ljudi, do te istine može da dođe svako za sebe. Danas se baca 30-40 procenata od ukupne proizvodnje hrane, u nerazvijenim zemljama u glavnom zato što nema odgovarajućeg uskladištavanja i transporta do prodajnog mesta, a u razvijenim pored ostalog zato što

po prodavnicama nije odgovarajućeg izgleda, iako je u stanju da može da se jede. U svetu se proizvodi sasvim dovoljno hrane da se prehrani stanovništvo, znači problem nije u proizvodnji nego u distribuciji, siromašni nemaju para da kupe ni hranu ni obradivu zemlju. Da se prehrani veći broj stanovnika, trebalo bi smanjiti procenat bacanja hrane, uvesti bolje uslove za male farmere koji hrane svoje porodice, primeniti bolja rešenja u poljoprivredi uopšte. (Pored mnogih kreativnih rešenja, mogu da navedem popularan trend urbanog organskog baštovanstva na krovovima zgrada u Nju Jorku).

Genetski modifikovana hrana ne hrani gladne, to je obmana koja se uspešno koristi da se agresivno osvaja novo tržište i novi potrošači, da se uspostavi totalna kontrola u proizvodnji hrane a time i kontrola stanovništva.

Zakoni naše zemlje zabranjuju komercijalno uzgajanje GMO biljaka. Da li imate informacije da bi to uskoro moglo biti izmenjeno?

- Imam nezvanične informacije. Ako znamo da je Srbija 2007. godine dobila svog zvaničnog srpskog distributera genetski modifikovanog semena američke korporacije, koja je inače u svoje vreme proizvodila i Agent Orange, bojni otrov za rat u Vijetnamu, onda je za očekivati da se ova agresivna korporacija neće zadržati samo na oglednim parcelama, nego će pokušati da se nametne i u komercijalne svrhe. Verujem da distributor nije upoznat sa naučno dokazanim bolestima koje nastaju zbog genetski modifikovane hrane, želim da verujem da ne bi doneo sterilnost, karcinome, pad imuniteta, smanjenje mozga, alergije svom rođenom narodu da je upoznat sa rezultatima istraživanja ruskih naučnika.

U Radkovu u selu u Bačkoj poljoprivrednici su pokušali da spreče Ministarstvo za poljoprivredu da uništi useve pod GMO sojom. Kako vi na to gledate?

- Mogu da ih razumem, ljudi žele da dobiju svoju zaradu za sav trud i napor koji su uložili i da obezbede svoje porodice. Mislim da je problem u tome što proizvođači nisu obavešteni šta je genetski modifikovano seme donelo seljacima u Indiji, na primer, nisu poznati da genetski modifikovano seme kao i meso životinja koje se hrane ovakvim semenom nisu dobri za zdravlje, a za to postoje ja-

sno dokumentovani naučni dokazi naučnika po celom svetu. Niko im nije rekao da je 828 naučnika iz 84 zemlje potpisalo pismo o ozbiljnim opasnostima genetski modifikovanih organizama svim vladama sveta. Kako onda mogu da napravie dobar izbor po svojoj slobodnoj volji? Šta će da seju ako neznaju sve ovo? Poljoprivredni proizvođači su vredni ljudi koji velikom mukom i teškim radom obrađuju svoje njive i naravno da žele da budu plaćeni za svoj rad i da pruže bolji život svojoj porodici.

Kada je reč o GMO soji, mnogima nije jasno zašto se u Srbiji sprečava njena proizvodnja a dozvoljava se njen uvoz.

- Zakon Srbije jasno definiše da je zabranjena proizvodnja i promet GMO u komercijalne svrhe. Verovatno da je definisan drugačije, ne bi se ovo dešavalo. Ovde se tumači da je sve što nije zabranjeno – dozvoljeno, ali to opet nema nikakve logike u ovom slučaju, jer ako se zakonom nameravao zaštititi potrošač, zdravlje useva, zdravlje ekološke sredine, nezavisnost Srbije od mešanja korporacija u poljoprivredu Srbije, onda se sve to nije ostvarilo sa tim što je dozvoljen uvoz genetski modifikovane sačme za ishranu stoke. Uvoz je dozvolilo neko ko je na platnom spisku korporacija, uvozi se iz ličnih a ne iz društvenih interesa. Da li oni koji su omogućili uvoz veruju da će ih ista ta korporacija da zaštiti od dizajniranih bolesti, verovatno da neće.

Zašto uzgajivači badema iz SAD sada po zakonu ne smeju da prodaju sirovi badem, samo ozračen i pasteurizovan? Zatim zašto zakon traži da se alfa alfa klice koje su važan izvor imuniteta u ishrani, ozračuje?

- Sirovi badem je značajan izvor vitamina B2, vitamina E, magnezijuma, bakra, triptofana, fosfora i on je najlekovitiji u sirovom stanju. Nakon što se 2001. i 2004. javila infekcija salmonellom USDA je ostvarila regulaciju po kojoj bademi moraju da se tretiraju hemikalijama, propilen oksidom, koji je kancerogen, što sada po definiciji nije zdrava hrana za one koji ne žele hemikalije u svojoj hrani. Salmonela je bakterija koja živi u crevima i izmetu ljudi, životinja, na reptilima. Znači to je bolest prljavih ruku koja se može izbeći pranjem ruku, u ovom slučaju onih koji beru i pakuju bademe a ne propilen oksidom. Alfa-alfa (lucerka) se koristi u prirodnoj medicini za klijanje i jede se kao klice. Veoma je moćna u poboljšanju stanja zdravlja i imuniteta. Ima u sebi gvožđe, kalcijum, fosfor, enzime, vitamine B12, K, A, D, amino kiseline. Kada se izloži zračenju, unište se svi njeni kvaliteti. Isto tako se u zadnje vreme nameće GMO lucerka, čime će tako modifikovana potpuno izgubiti svoja lekovita svojstva.

Ovo u krugovima prirodne medicine doživljavaju kao opipavanje pulsa javnosti, da se vidi da li će se neko buniti, izraziti svoje suprotno mišljenje, i koliko će imati sposobnosti da odbrane ono što se želi uskratiti, a to su prirodni melemi kojih ima svugde oko nas, delotvorni su i besplatni.

(Nastaviće se)

Transgenetski krompir

Američki naučnici su saopštili da su uspešno uzgajali genetski modifikovane sorte krompira koje sadrže 60 posto više belančevina od običnih, čime će omogućiti veću prehrambenu sigurnost za stanovnike najsiromašnijih zemalja. Nakon agrotehničkih istraživanja koja su obavljena u američkom Nacionalnom institutu za ispitivanje genoma biljaka, zaključeno je da su nove transgenetske sorte bezbedne za ljudsku ishranu, a njihove modifikacije mogu da se uzgajaju u sedam različitih klimatskih zona.

Transgenetske sorte krompira, u poređenju sa običnim, imaju i veće prinose. "Ovo je prvi značajniji uspeh u uzgajanju novih transgenetskih biljnih sorti povećane hranjive vrednosti", izjavio je Aziz Data, koji je rukovodio istraživanjem, dodajući da je tajna uspeha u specifičnom aktiviranju gena AmA1 (Amaranth Albumin 1) u ćelijama koje stvaraju tkivo krtola. Naučnici su odabrali ovu belančevinu jer istovremeno ispunjava nekoliko zahteva lekara i dijetologa za transgenetske biljke. Kao prvo, izdvojena je iz jestive žitarice - amaranta, što je i čini neškodljivom za ugradnju u druge biljke. AmA1 je,

GM krompir sa 60 posto više belančevina od običnog krompira

sem toga, izbalansirana belančevina po pitanju raznovrsnosti aminokiselina u njenom sastavu, čak i sa većim sadržajem nego što to zahteva Svetska zdravstvena organizacija.

Značajan uspeh tima genetičara je i приметno povećanje sadržaja nekih važnih aminokiselina u krtolama transgenetskog krompira. "Krompir je značajan sastojak ishrane mnogih ljudi, kako u razvijenim, tako i u zemljama u razvoju. Zahvaljujući našim istraživanjima povećana je hranjivost jela pripremljenih od krompira", ističu istraživači.

Imaju li sremačka sela budućnost?

Pored uzgajanja bostana, po čemu su Šašinci i danas poznati širom bivše Jugoslavije, vredni poljoprivrednici tovali su i svinje, a ostalo je zabeleženo i to da je godišnje, u vreme buma mesne industrije, više od 20.000 svinja bilo transportovano u klanice širom nekadašnje države

Prva stvar koja vam zapadne za oko kada uđete u mitrovačko selo Šašince su prostrane čuprije. Meštani ovog sela pričaju da su prve čuprije nastale sa prvim danima slobode i gradili su ih mimo države, samo najveće gazde kojima je bilo daleko da obilaze veliki seoski kanal, čuvenu „osmicu“. Betona u to vreme nije bilo i za izgradnju čuprija moralo se utrošiti dosta novca. Tokom sedamdesetih, kako je selo jačalo, stare čuprije su se doterivale, a kraj njih sa obe strane ulica stvarane su nove. Prostrane, široke, ograđene, čuprije bile su stvar prestiža i dokaz da selo ide napred.

Sa izgradnjom novih čuprija, počeli su Šašinci da kose svoje široke travnjake, da na njima sade cveće i živu ogradu. Tako su, umesto svinja i ovaca koje su se, kako se sećaju oni stariji, na prelepim travnjacima koji su vodili ka širokim čuprijama svoje vreme napasale, nicali prve klupe. Na njima i oko njih sedelo se u lepim danima do kasno u noć, tu su se, kažu sklapali razni dogovori, takmičilo u pesmi i tamburaškoj svirci. Tu se zaljublivalo i odmaralo kada bi se okončali poslovi na plodnoj šašinačkoj zemlji.

Danas, Šašinci imaju 1.600 stanovnika i svake godine u proseku je tri puta više umrlih nego rođenih. Stočarstvo i bostan koji su sedamdesetih godina omogućili razvoj sela, na niskim su granama, a mladi se trude da bolji život potraže u Sremskoj Mitrovici, Rumi, Novom Sadu, Beogradu...

Oslonjeni na svoje snage

Pa ipak, i pored nezavidne situacije u kojoj se selo nalazi, Šašinci, oni koji su rešili da na svojoj zemlji ostanu, čine sve kako bi se kvalitet života poboljšao. U tom poslu učestvuju Mesna zajednica i meštani sela koji su tokom protekle godine volonterski, ruku pod ruku sa predsednikom Mesne zajednice Nikolom Milićem i članovima Saveta čistili ulice, kosili groblje,

uređivali travnjake i krečili objekte u centru sela.

- O tome koliko su se vremena promenila, najbolje svedoči podatak da danas imamo svega dva manja čopora ovaca, a u sretnije dane koje i sam pamtim, bilo je i do 20 čopora. Teško je opstati danas, nije lako nikome i ono što nas na neki način teži jeste činjenica da ima sela koja su u mnogo težoj situaciji, priča predsednik Mesne zajednice Nikola Milić. - Mesna zajednica se u svom radu, koliko god je to u našoj mogućnosti, oslanja na naše sugrađane, sa kojima smo uredili seosko groblje i centar sela, pokosili i uredili Vašarište i preko plakata zajedno apelovali na sve Šašincane da uredi svoje široke travnjake, a onima koji to nisu mogli sami da učine, pomagali smo koliko god smo mogli. Vremena su teška, novca ima sve manje i bilo bi iluzorno čekati da nam neko nešto uradi. Zato smo se zauzeli sami, tako da je naše selo danas lepo uređeno i svako ko prođe kroz Šašince moćiće da uživa u lepoti naših sokaka.

U iščekivanju kanalizacije

Tokom prethodnih šest meseci, kako ističe predsednik sela, zahvaljujući podršci lokalne samouprave, izgrađena su dva kraka u Grobljanskoj ulici u dužini od 420 metara. Kroz ovu ulicu koja je jedna od najstarijih u selu, asfalt je prošao početkom sedamdesetih i do prošle godine ništa nije urađeno na njenom sređivanju. Takođe, urađeni su i delovi Fruškogorske i ulice Vuka Karadžića.

- Cilj nam je bio da priču oko asfaltiranja sela privedemo kraju. Smatram da je nedopustivo da u dvadeset i prvom veku deca u škole i stariji na poslove idu kaljavi i isprskani od blata. Izgradnja infrastrukture je od presudnog značaja za opstanak našeg i svakog drugog sela. Mi smo toga svesni i trudimo se koliko god je to moguće da

i najudaljenija tačka našeg sela dobije vodu, pristojan trotoar i struju, priča Milić.

Trenutno, jedan od najvećih problema sa kojim se Šašinci susreću je nedostatak kanalizacione mreže, ali kako kažu, svesni su da će do njih toliko željeni priključci doći kada se za to steknu uslovi.

- Kanalizacija je problem i u samom gradu i dok se ne reši pitanje prigradskih naselja, verujem da se ne može očekivati ni da će kod nas proći. Koliko znam, pre nekoliko godina je urađen projekat, bilo je reči da će se raditi, ali verovatno usled nedostatka novca to nije urađeno, ali se nadamo da će se neko rešenje za nas naći, tim pre što su Šašinci na nižem terenu, pa su nam problemi koje imamo veći nego u selima koja su viša, nastavlja priču prvi čovek Mesne zajednice.

Nikola Milić

Omladina u borbi za opstanak

Jedan od najvećih projekata koji ove godine stoje pred Šašincima je i početak kompletne rekonstrukcije Doma kulture, koji važi za jedan od najvećih i najlepših na teritoriji Sremske Mitrovice. Sredstava za početak ima, a posao će krenuti od obnove krova na kojem, kako ističe Nikola Milić, se sve osim rogova mora pod hitno menjati.

- Obnova Doma kulture bi na simboličan način označila i da naša borba za zadržavanje mladih u selu ima smisla i da postoji nada da ćemo na kraju i uspeti u našoj zamisli. Trenutno, u selu imamo nekoliko udruženja: Aktiv žena, Lovačko društvo, Fudbalski i Atletski klub i Moto klub „Paori“. Sa njima saradujemo kad god treba nešto da se uradi za selo, a nastojimo i da ih pomognemo koliko god je u našoj mogućnosti. Momci obično slobodno vreme provode na fudbalu, imamo dosta lovaca, dok su devojke i devojčice više upućene na Atletski klub i Aktiv žena. Sve to, priča Milić, možda nije dovoljno, ali mislim da smo na dobrom putu, da smo postavili dobre temelje i da će mladi umeti to prepoznati.

Pored udruženja, veliki značaj za ostanak mladih na selu, kako kažu Šašinci, imaju i Mesna industrija „Nedeljković“ i Mlekara „Tomić“, kroz koje su mnogi pronašli poslove i u selu u kojem su rođeni zasnovali svoje porodice.

- Prošle godine rođeno je dvadesetak dece i to nije mali broj, ako se ima u vidu opšti trend pada nataliteta. Naša Osnovna škola, koja predstavlja istureno odeljenje OŠ „Jovan Jovanović – Zmaj“ još uvek ima osam razreda od kojih ni jedan nije kombinovan što znači da đaka još uvek ima. Na

Uredni šašinački travnjaci

Široke šašinačke ulice

Pored lepih čuprija, Šašinci su poznati i po svojim širokim sokacima. I dok se za čuprije zna da su sve do skoro bile stvar prestiža, baš kao i travnjaci sa svojim klupama, razlog zbog kojeg su široke ulice nadživele sve promene koje je selo tokom svoje istorije doživelo, još uvek nije otkriven.

Međutim, ako je verovati Šašincanima, razlog leži u nameri „one vlasti“ da upravo na ovom mestu odnosno sa obe strane Save izgradi Beograd ili neki drugi veliki, glavni grad. Stari grad bi se, kažu u šali Šašinci, nalazio

naravno na južnoj, dok je novi bio određen da nikne na severnoj obali glavne jugoslovenske reke. Kako bi to bilo moguće, pričaju šereti i oni koji vole da ih smatraju „izobraženima“, moralo se ostaviti dosta prostora kojim bi „u neko vreme“ prošao i bulevar. Međutim, kako to kod nas obično biva, jak savski vetar oduvao je „u stare dane“ prve doseljenike i njihove šatore malo dalje, čak do ušća Save u Dunav, tako da su od ove ideje, kao nekakav spomen na njih, ostale samo široke šašinačke ulice.

nama je da im omogućimo da kvalitetno provode slobodno vreme i u tom smislu, Mesna zajednica podržava sve one koji svojim idejama donose u naše selo nešto novo, bolje i lepše, nastavlja priču Nikola Milić.

Sve je manje poljoprivrednika

Tokom prvih poratnih decenija, sa svojim širokim ulicama na kojima je napasana i čuvana stoka, Šašinci su bili slika i prilika Srema kojeg više nema, kojeg se stariji samo sećaju, a mladi upoznaju sa požutelih slika, izbeđenih razglednica i manje ili više veštih opisa pisaca i pesnika.

Pored uzgajanja bostana, po čemu su Šašinci i danas poznati širom bivše Jugoslavije, vredni poljoprivrednici tovali su i svinje, a ostalo je zabeleženo i to da je godišnje, u vreme buma mesne industrije Srema i Jugoslavije, više od 20.000 svinja na godišnjem nivou bilo transportovano u klanice širom nekadašnje države.

Imali su Šašinci i svoje pašnjake, koji su, pričaju stariji, puštajući se sve do Legeta izbijali na hladnu i mirnu Savu. Umeli su stari paori da na obalama najveće jugoslovenske reke i po nekoliko meseci ostave svoju stoku koja se tu hranila i plandovala, a neretko se dešavalo i da se u svinjce, staje i štale vrati i koje grlo više...

- Bilo je to vreme kada su Šašinci podsećali na velika banatska sela,

kada je stoka prepuštana sama sebi, a neretko su se recimo i krave same telile i podizale svoje mlade na obalama Save. Međutim, krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina, najveći deo naših pašnjaka je oduzet, pooran i kultivisan, objašnjava Milić. - Kako je vreme odmicalo, tako se broj grla smanjivao, ljudima je ostajao samo bostan, ali i danas njega ima malo i jedino što još čini neraksidivu vezu sa nekadašnjim bostandžijama je visoki kvalitet lubenica i dinja. Ove godine očekuje nas 25. po redu „Bostanijada“ i potrudimo se da bude na višem nivou nego lane.

Danas, najveći broj mladih Šašincana, pored poljoprivrede, bavi se i drugim poslovima i to pre svega u Sremskoj Mitrovici i Rumi.

- Tržište je znatno smanjeno, pa bostana nema kao nekada, a sa kukuruzom, pšenicom, sojom i repom koje se kod nas gaje i sami znate kako nesigurno ide. Međutim, mi dobro znamo da moramo da radimo, da moramo stalno ići napred jer smo svesni istine da ćemo se, ako stanemo makar da se odmorimo, teško ponovo pokrenuti. I tu nema ispravke, tu nema kalkulisanja. Upravo otuda trudimo se da selo držimo uredno, da svuda pričamo o našem selu, da se zna da postojimo. Sremsko selo ima budućnost, samo treba raditi, zaključuje Nikola Milić.

S. Lapčević

Spomenik bostandžiji

Posla za celu porodicu

Svaki dinar koji je išao za ulaganja, uložen je tamo gde treba - Nije dovoljno samo proizvesti i prodati, već je bitno dati kompletnu uslugu. To uključuje stručnu pomoć pri izboru biljaka i savete za uzgajanje, a takođe mogu na jednom mestu da pronađu dodatni materijal

Pored proizvodnje kuvanog paradajza Branko Stokić, agronom iz Indije, 14 godina se bavi proizvodnjom rasada povrća i cveća a, kako kaže, ime više od 100 vrsta biljaka koje uzgaja u pet objekata na oko 1.300 kvadrata. Zadovoljan je ovogodišnjom proizvodnjom i ističe da svake godine imaju neka nova ulaganja kako bi rasadnik imao što bolju ponudu.

Kada je reč o povrću, imamo u ponudi rasad paradajza, krastavaca, paprike, tikvica, ono što je sada najaktuelnije. Imamo proizvodnju

za zatvoren prostor koju prodajemo kao rasad i za otvoreni prostor i bašte - kaže Branko i objašnjava da imaju i veliki broj cvetnih sadnica:

Ove godine imamo 28 različitih vrsta muškati, a imamo nešto i od lekovitog bilja, poput stevije, koja je odlična za šećeraše.

U plasteničku proizvodnju uključena je cela porodica, a po potrebi se angažuju i dodatni radnici. Kako ističe Branko, skoro 90 posto prodaje se obavlja od kuće, a ponekad se biljke prodaju na izložbama i nešto manje na pijacama.

To je rezultat našeg četrnaestogodišnjeg rada - poručuje on i kaže da je u poslu najbitniji kvalitet i tržište.

Aktuelni vremenski uslovi nisu značajnije uticali na plasteničku proizvodnju, a prema rečima ovog poljoprivrednog proizvođača, primetne su određene uštede kada je reč o grejanju plastenika.

Svi objekti su dobro opremljeni, greju se svakodnevno, u periodu od 10. novembra do 10. aprila. Da bi biljke dobro napredovale potrebna je optimalna temperatura od 10 do 20 stepeni. Imamo deo staklenika gde imamo električne termo čebadi i tu je temperatura oko 25 stepeni. U zavisnosti od visine i položaja biljaka temperatura se podešava - pojašnjava on i kaže da je kao i u svakoj proizvodnji neophodno konstantno ulaganje.

Naravno da nismo mogli sve da postignemo za jednu godinu, već je ulaganje išlo sukcesivno, strogo planski i namenski. Svaki dinar koji je išao za ulaganja, uložen je tamo gde treba. Da bi dobro radili moramo podizati kvalitet - poručuje

Plasteničnik

je Branko i kaže da će tek biti većih ulaganja, odnosno da bi trebalo uložiti u sistem hlađenja ali o tom - potom.

Kako kaže Branko, nije dovoljno samo proizvesti i prodati, već je bitno dati kompletnu uslugu. To uključuje stručnu pomoć pri izboru biljaka i savete za uzgajanje, a takođe mogu na jednom mestu da prona-

đu dodatni materijal. Kada je reč o planovima za ovu godinu, on ističe da će na proleće napraviti savetovanište koje će u svom radu imati vrhunske stručnjake poput pejzažnog arhitekta, zaštitara i fiziologa, gde će sve mušterije moći da dobiju kompletnu edukaciju u proizvodnji povrća i cveća.

M. Balabanović

Branko Stokić

AKTUELNOSTI

NOVI ZAKON OMOGUĆIĆE BRENDIRANJE SRPSKE RAKIJE

U svet kao nacionalni brend

Rakija proizvedena u Srbiji krene uskoro na put oko sveta kao nacionalni brend. Novi dokument zamenjuje postojeći Zakon o rakiji i drugim alkoholnim pićima, a najbitnije izmene odnose se na geografsku oznaku alkoholnih pića koja će biti definisana po evropskim kriterijumima, objasnila je rukovodilac grupe za voćarstvo, povrtarstvo i alkoholna pića pri Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede **Kolinda Hrehorović**.

U intervjuu za Tanjug ona je navela da je u izradi nacrtana verzija novog zakona o kome će tokom javne rasprave diskutovati svi zainteresovani subjekti u tržišnom lancu proizvodnje i plasmana rakije i drugih alkoholnih pića.

Važeći zakon stupio je na snagu juna 2009. godine sa novinom da svako može proizvoditi rakiju za sopstvene potrebe, bez ograničenja količine, dok se u prometu može naći isključivo rakija registrovanih proizvođača koja mora biti zdravstveno bezbedna i propisanog kvaliteta.

Registrovani proizvođači u Srbiji godišnje proizvedu oko 12 miliona litara voćnih rakija, a samo u Rasinskom i Šumadijskom okrugu proizvode se od osam do devet miliona litara rakije, odnosno oko 70 odsto ukupne proizvodnje.

U Ministarstvu poljoprivrede postoji spisak proizvođača sa podacima koji sadrži sve podatke budućeg Registra proizvođača rakija i drugih alkoholnih pića, objasnila je Hrehorović.

Od oko 400 registrovanih proizvođača rakije koji svoj proizvod stavljaju u promet, 25 odsto su preduzeća, dok su 75 odsto preduzetnici zanatskih proizvodnih radnji.

Na području Srbije najpopularnija i najzastupljenija je voćna rakija od šljive - popularna "šljivovica", a

Po važećem zakonu, svako može proizvoditi rakiju za sopstvene potrebe

od ukupno proizvedene šljive (čiji je prosek u poslednjih pet godina 560.000 tona) oko 75 odsto šljive se upotrebi za proizvodnju rakije, navela je Hrehorović.

Najkvalitetnije rakije od šljive se proizvode u zapadnom delu Srbije i to od autohtonih sorti šljive požegače i crvene ranke, a u poslednje vreme i od čačanskih sorti.

U zapadnoj Srbiji se najviše proizvodi šljivovica, u istočnoj Srbiji dominiraju specijalne rakije (travara, nanovača, menta,...), dok se u Vojvodini sve više proizvode rakije od voća i većinom su zastupljene rakije od grožđa. Poslednjih godina povećava se obim proizvodnje rakije od dunje, kruške, kajsije i u poslednje vreme maline.

Izvoz rakije iz Srbije je mali u odnosu na godišnju proizvodnju i visok kvalitet. Šljivovica se najviše izvozi u Crnu Goru, SAD, BiH, Kanadu, Švajcarsku, Australiju, a potom

slede ostale zemlje. Ostale rakije od voća plasiraju se u Crnu Goru, Rusiju, BiH, SAD i Švajcarsku. Specijalne rakije se najviše izvoze u BiH.

Po postojećem Zakonu u ovom momentu u Srbiji postoji šest registrovanih proizvođača rakije sa geografskom oznakom porekla. Svi oni su zaštitili svoj proizvod kao "individualnu" geografsku oznaku i kao takvu isključivo i samo oni mogu da stavljaju rakiju sa geografskom oznakom u promet.

Hrehorović je ukazala da se ovaj sistem individualne zaštite geografske oznake mora zameniti "kolektivnom", koja će biti opšteg karaktera i odnosiće se za određeni lokalitet, kraj u kojem se rakija proizvodi na tradicionalan način. Svi oni koji se pridržavaju propisane, specifične tehnologije proizvodnje rakije koja bude bila definisana za taj region stiču pravo "korisnika geografske oznake".

S. P.

AKTUELNOSTI

ZAHTEV POLJOPRIVREDNIKA MINISTRU GLAMOČIĆU:

Da se gorivo kupuje na svim pumpama

Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede na adresu ministra dr Dragana Glamočića i više medija stigli su predlozi dve velike asocijacije poljoprivrednika iz Banata i Srema, sa predlogom da se i ove godine regresira nabavka dizel goriva za registrovana poljoprivredna gazdinstva. Udruženje "Banatski paori" i Unija poljoprivrednih proizvođača Srema predlažu da se nabavka dizel goriva omogući na svim pumpama, jer se točenje samo na NIS-ovim pumpama nije pokazalo kao racionalno. Pored stvorenih gužvi, neka gazdinstva su po gorivo morala da pređu i po 100 kilometara.

Unija proizvođača iz Sremske Mitrovice, u predlogu koji je saopšten medijima, tvrdi da se proširenim kupovinom dizel goriva očekuje utakmica za jeftiniju ponudu. U zaključku piše da se „svim poljoprivrednicima gazdinstva ograniči (subvencionisana) količina goriva po hektaru na 60 litara bez obzira kojom vrstom poljoprivredne proizvodnje se bave... i to maksimalno do 100 hektara obradivih površina, kao i da se svim poljoprivrednim gazdinstvima dozvoli da tako subvencionisano gorivo od strane MPŠV mogu kupovati na svim benzinskim pumpama i to sukcesivno shodno njihovim finansijskim mogućnostima tokom cele godine što

bi pojačalo konkurentnost i tržišnu utakmicu među prodavcima naftnih derivata naročito u pogledu cene" - naveli su ratari iz Srema.

Iz Banata je objavljeno sledeće obaveštenje:

"Na sastanku Upravnog odbora Banatske asocijacije u proširenom sastavu donesen je stav da se Banatska asocijacija obrati Ministarstvu Poljoprivrede u ime svih porodičnih poljoprivrednih gazdinstava sa predlogom da Ministarstvo poljoprivrede omogući da se u 2014. godini regresirano gorivo može kupovati na svim benzinskim pumpama, kako bi se poljoprivrednicima olakšala nabavka dizel goriva, a ujedno i pojačala konkurencija kod dobavljača. Ujedno bi Vas molili da se kvota regresiranog dizel goriva smanji sa dosadašnjih 120 litara po hektaru na 80 litara za sve korisnike, a da subvencija po litru umesto dosadašnjih 50,00 dinara poveća na 75,00 dinara, što je isti iznos subvencije kao i dosada.

Takođe molimo Ministarstvo da se omogući da se nabavka predviđenog dizel goriva koje se subvencionise može nabavljati u toku cele kalendarske godine" - kaže se na kraju saopštenja, koje je potpisao predsednik Banatske asocijacije poljoprivrednika "Banatski paori" dipl. inž. Jan Husarik.

Izvor: AgroServis

Dr Anđelko Mišković

Proizvodnja rasada povrća

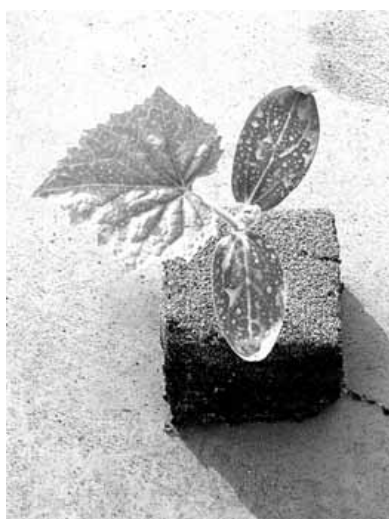
Sa vlagom supstrata rešava se i problem vlage za seme, ali i problem povećanja relativne vlažnosti vazduha za seme. U ovako idealnim uslovima, semena imaju ujednačenu klijavost, što je osnovni preduslov ujednačenog kvaliteta rasada

(Nastavak iz prošlog broja)

Nakon što se seme prekrije peskom ili vermikulitom, usejane kocke i kontejneri se odnose u sobu za naklijavanje u kojoj se drže određen broj dana, na specifičnim temperaturama, karakterističnim za svaku vrstu. Optimalne temperature su veoma značajne, jer se pri tim temperaturama sve karakteristike semena ispolje u maksimumu. To je veoma značajno, posebno ako se uzme u obzir cena semena. U sobi za naklijavanje se ne obavlja dodatno navodnjavanje supstrata, nego pošto je supstrat vlažan, dolazi do isparavanja vode, koja je potrebna semenu za buprenje i klijanje. Sa vlagom supstrata rešava se i problem vlage za seme, ali i problem povećanja relativne vlažnosti vazduha za seme. U ovako idealnim uslovima, semena imaju ujednačenu klijavost, što je osnovni preduslov ujednačenog kvaliteta rasada.

Tokom boravka u sobi za naklijavanje, seme se nalazi u uslovima totalnog mraka, odnosno ne sme se dozvoliti prisustvo svetlosti, zbog toga što ukoliko dođe do klijanja i nicanja semena pre vremena, svetlost će taj proces ubrzati i doći će do izduživanja klice. Izdužena klica je veoma loša za kvalitet rasada i teško popravljiva greška. Dolazi do izduživanja epikotila, pa rasad u kasnijim fazama teško može imati jako i čvrsto stablo.

Sledeća faza u proizvodnji rasada predstavlja iznošenje u proizvodne uslove, što podrazumeva postavljanje izniklog semena u uslove

Rasad krastavca

Rasad bostana

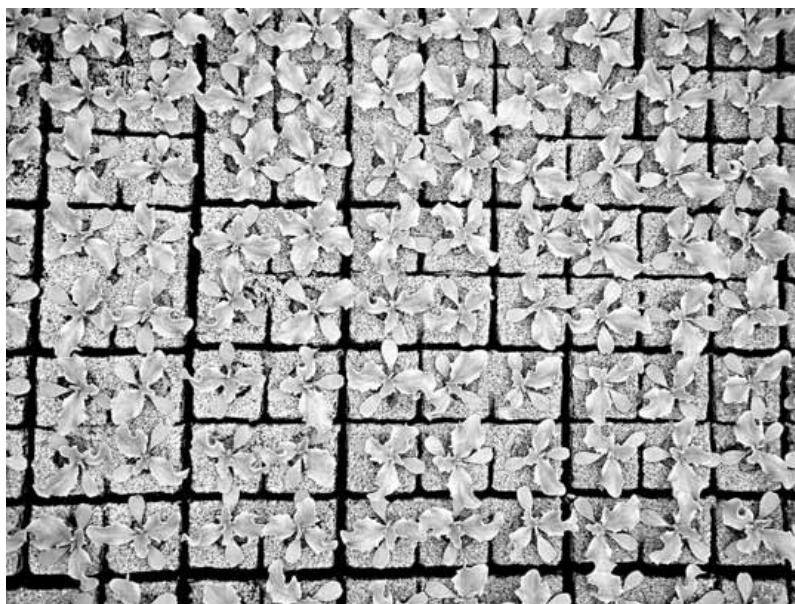
idealne temperature, svetlosti i relativne vlažnosti vazduha.

Prilikom postavljanja kontejnerskog rasada na stalno mesto treba voditi računa da biljke ne budu u direktnom kontaktu sa vodom koja predstavlja višak, odnosno koja se ocedi nakon navodnjavanja. U tom slučaju biljke se nejednako snabdevaju vodom, pa dolazi do ubrzanog porasta nekih biljaka, a samim tim i nejednakosti u porastu. Ove nejednakosti nikako ne mogu da se ublaže, ali se u startu mogu sprečiti. Važna napomena je da korenov sistem biljaka ne može da raste u uslovima osvetljenosti, pa shodno tome, treba ovu činjenicu i iskoristiti. To se postiže podizanjem kontejnera od površine zemlje.

Kod rasada koji se proizvodi u hranljivim kockama važe druga pravila. Prvo u zavisnosti od veličine kocke, ali i od biljne vrste postoje dva načina proizvodnje. Prvi način podrazumeva gajenje biljaka u manjim kockama (3x3, 4x4 i 5x5 cm), gde se biljke gaje ceo period proizvodnje. Drugi način predstavlja veće kocke (6x6, 7x7, 8x8, 9x9 i 10x10) koje se u početnom delu rasadničkog perioda gaje u gajbama u sabijenom stanju, a u drugom delu proizvodnje obavezno je širenje rasada kako bi se dobio smanjen broj biljaka po jedinici površine. Na ovaj način se povećava količina svetla za biljke, pa one postaju jače i temeljnije. Broj biljaka može da se kreće od

9 – 40 biljaka/m². Ovo direktno utiče na troškove proizvodnje, ali i na kvalitet dobijenog rasada. Ovakvo raspoređene biljke ostaju sve do momenta pakovanja i isporuke rasada.

Navodnjavanje rasada se obavlja po potrebi, tj. nije moguće napraviti konkretan program navodnjavanja, zbog toga što to direktno zavisi od temperature, vazduha i relativne vlažnosti vazduha. Što su temperature više, odnosno relativna vlažnost vazduha niža, veća je potreba za vodom kod biljaka. Nije dobro ni preterivati sa vodom, jer se u tom slučaju razvije slab i lenj korenov sistem, koji se nakon rasadijanja teško ukorenjuje i slabo uvlači vodu i hranjive materije. U proizvodnji rasada je korisno biljke, s vremena na vreme, zasušiti, da bi pojačale razvoj korena i da nadzemni deo biljke ojača.

Rasad salate

Rasadijanje na otvorenom

Ukoliko se radi o proizvodnji rasada za rasadijanje na otvorenom, jako je korisno taj rasad postepeno izlagati nižim temperaturama, ali direktnim sunčevim zracima. Poznato je da i plastična folija i staklo ne propuštaju 100% sunčeve zra-

ke pa lako može da se desi da se stvore ožegotine na listovima, odnosno da dođe do opadanja listova nakon rasadijanja. Ovaj proces postepenog privikavanja rasada na uslove spoljašnje sredine zove se kaljenje rasada.

Ne preterivati sa vodom

Kod navodnjavanja rasada nije dobro preterivati sa vodom, jer se u tom slučaju razvije slab i lenj

korenov sistem, koji se nakon rasadijanja teško ukorenjuje i slabo uvlači vodu i hranjive materije.

Ukoliko se radi o proizvodnji rasada za rasadijanje na otvorenom, jako je korisno taj rasad postepeno izlagati nižim temperaturama, ali i direktnim sunčevim zracima. Poznato je da i plastična folija i staklo ne propuštaju 100% sunčeve zrake pa lako može da se desi da se stvore ožegotine na listovima, odnosno da dođe do opadanja listova nakon rasadijanja. Ovaj proces postepenog privikavanja rasada na uslove spoljašnje sredine zove se kaljenje rasada.

Zaštitu rasada treba izvoditi veoma precizno i u potpunosti preventivno. Najveći problem u proizvodnji predstavljaju gljivična oboljenja koja izazivaju poleganje rasada. Treba voditi računa o propisanoj koncentraciji kako ne bi došlo do pojave ožegotina na mladim biljkama.

Kao veoma kvalitetnu zaštitu možemo preporučiti i zaštitu sa preparatima na bazi bakra, ali i tu treba biti oprezan, jer bakar usporava porast biljaka i može delovati veoma agresivno na sam cvet, ukoliko ga u fazi rasada ima.

Naravno da se ovaj program zaštite ne sme uzeti zdravo za gotovo, tj. slepo se držati navedenih preporuka. U proizvodnji praksi je izuzetno korisno posmatrati svaki pojedinačan slučaj i reagovati u skladu sa svakom pojedinačnom situacijom.

Poslednju fazu u proizvodnji rasada predstavlja pakovanje i transport do parcele, ili do plastenika. Biljke tokom ovog procesa ne smeju da dožive stres, što znači da uslovi

Rasad kupusa

prevoza moraju biti takvi da u potpunosti odgovaraju biljkama i da budu slični onima odakle su biljke izašle, odnosno onima gde će biljke da idu. Ukoliko to nije slučaj, odnosno to ne možemo da obezbedimo, a biljke moramo da transportujemo, onda vreme tog prevoza mora biti što kraće, a biljke da se što pre vrte u normalne uslove za rast i razvoj.

Neke biljne vrste (paradajz, krastavac, plavi patlidžan, dinje, lubenice) podnose transport u položajnom stanju. Na taj način olakšava se manipulacija i pakovanje rasada, čime se omogućava i pakovanje veće količine rasada za potrebe transporta. Jedini nedostatak ovog načina pakovanja je tzv. geotropizam, odnosno želja biljke da raste u uspravnom položaju. Kao posledica toga se javlja krivljenje vrhova biljaka. Obično nema nikakvog efekta, ukoliko se biljke vrte u uspravan položaj u periodu od 12 – 24 časa. Ukoliko to nije slučaj, iskrivljene biljke zahtevaju određeno vreme dok se ne isprave i počnu normalno da rastu. Ovo može biti slučaj samo pri dužem transportu, dužem stajanju u kamionu ili u magacinu.

Ovakvo proizvedene biljke su u potpunosti spremne za rasadijanje i realno je očekivati da će u potpunosti ispuniti genetski potencijal i dati visoki prinos.

(Iz "Priručnika za proizvodnju povrća u zaštićenom prostoru")

Rasad paprike

Rasad celera

Zajednica krenula drugim tokom života

Kao što vremenske prilike i proleće kada mu vreme nije utiču na ljudski organizam i čovekovo zdravlje, i pčelinja društva osećaju promene, te se dešavaju različiti procesi. O aktuelnoj situaciji na terenu, tretiranju pčelinjih zajednica i prognozama za naredni period razgovarali smo sa **Dejanom Čukalovićem**, pčelarom i predsednikom Udruženja „RoJ“ iz Indije, koji je detaljno objasnio kakve sve posledice mogu da izazovu visoke temperature u januaru mesecu.

- Pre svega, ovo je period mirovanja za sve, međutim zbog duge i tople jeseni kao i toplog dela zime ono što bi svi pčelari trebali da urade jeste ponovno tretiranje pčelinjih zajednica protiv varoa jakobson, odnosno pčelarskog krpelja. Razlog tome jeste invazija ovog krpelja tokom jeseni, kako bi pčele mogle da preguraju zimu - počinje priču Dejan i objašnjava da je reč o parazitu koji prouzrokuje velike gubitke jer se hrani preko limfe, siše krv i pčela gubi imunitet i snagu.

- Krpelj je takođe veliki prenosnik virusa, poput izraelsko kašmirskog virusa koji se pojavio u zajednicama. Sve se dešava usled prevelike zagađenosti košnica, a njihov broj se može kretati i od 1.500 do 2.500 krpelja - ističe Dejan i kaže da je veoma važno menjati preparate za tretiranje, jer krpelji postaju imuni.

Ovaj pčelar iz Indije preporučuje tretiranje mravljom kiselinom, jer je to jedini preparat koji ubija krpelje u leglu a ne samo na pčelama. U zimskom periodu preporučuje i oksalnu kiselinu koja se koristi na

Dejan Čukalović

temperaturama od 0 do 5 stepeni i daje sigurnost.

- Pčelarstvo je niskoprofitabilna grana a visokorizična - nastavlja priču Dejan i kaže da je imuno sistem kod pčela narušen poslednjih 20 godina usled prevelike upotrebe pesticida i insekticida u poljoprivredi.

Kada je reč o aktuelnim poslovima, on ističe da je ovih dana obišao košnice i kaže da je na AŽ košnicama stavio po jedan ram sa medom preko rešetki.

- Ja još uvek ne stavljam pogače jer ukoliko bih stavio, to bi pokrenulo biološki proces života pčela za dva meseca unapred, a to nika-

ko ne smemo dozvoliti. Pogača podiže vlagu i temperaturu što jako iznuruje pčele koje su pripremljene za mirovanje do prvih prolećnih dana. Pčela treba tek polovinom marta da upotrebii svoju snagu za odgajivanje legla. Zato je ne treba forsirati i iz tog razloga stavljam ram sa medom, jer je to njena prirodna hrana.

On dalje obrazlaže šta se dešava ukoliko se stavi pogača i tvrdi da to dovodi do uništenja društava i uginuća pčelinjih zajednica.

- Nozema apis je pojava koja proističe iz toga što se pčelama daje pogača, te se u crevima gomilaju nesvarljive materije koje ukoliko se ne izvrši pražnjenje, pčela tu nesvarenu hranu izbacuje unutar košnice, druge pčele se hrane tom polusvarenom hranom koja je slatka, što dovodi do uginuća. Prerano davanje pogače jednostavno poremeti ceo biološki proces - tvrdi on i kaže da je veoma važno pčelama dati med, najpre bagremov koji je lako svarljiv, a zatim i lipov.

Prema rečima ovog stručnjaka, pčela na našim prostorima je vekovima unazad navikla na ekspanziju u prolećnom delu, a rano forsiranje nije dobro.

- Visoke temperature za ovo doba godine izazivaju brojne reakcije. Između ostalih već su ušle u fazu povećanja legla i ojačale su fizički, a lepo vreme im je omogućilo da izađu napolje i da se očiste. Dobile su snagu, međutim ako dođe do zahlađenja spremne su da preseku leglo

što su nosile i smire se. Matica više neće hteti da zaleže i onda kada krene lepše vreme na proleće neće moći da nadomeste ono što su u toku zime izgubile - kaže Dejan i ističe da je zajednica krenula drugim tokom života, a to ih je lepo vreme nateralo.

Dejan ovih dana obilazi košnice, kaže ima preko 150 pčelinjih društava, pa posla ima. Kaže prošla godina je bila daleko bolja za pčele i da su sva društva bila u sličnom stanju. Nije siguran kako će vremenske prilike uticati na ovogodišnje stanje, ali mu sigurnost uliiva činjenica da je sve jesenje radove završio na vreme. Prodajom meda je zadovoljan, ali i dalje postoji dilema zbog čega pojedini pijačni pro-

davci prodaju med po nižoj ceni od otkupne.

-Zaista je neverovatno da se u poslednje vreme pojavilo puno prodavaca koji med prodaju po ceni od 350 dinara, a dobro je poznato da je njegova otkupna cena 2,10 do 3,70 evra. Pa gde je tu računica, a što je još strašnije pojavilo se puno meda bez etikete. Iako je indijsko tržište među jeftinijim u Vojvodini, postoje brojne nedoumice šta se pakuje i prodaje kao med - kaže na kraju stručnjak iz Indije i najavljuje godišnju skupštinu pčelara za 2. februar kada će se razgovarati o aktuelnostima u pčelarskoj proizvodnji i rešavati tekući problemi.

M. Balabanović

• **KWS 3381** • **KITTY** • **KERBANIS** •
• **KERMESS** • **KONSENS** •

Sigurnost pre svega!

- Odlični u intenzivnoj proizvodnji
- Dugo ostaju zeleni - stay green osobina
- Povećan broj redova zrna na klipju
- Tolerantni na sušu
- Duboko usađeno zrno
- Pogodni za gajenje na svim tipovima zemljišta
- Brzo otpuštaju vlagu

www.kws.rs

Sejemo budućnost
od 1856

KLIMATSKE PROMENE I POJAVE EKSTREMNIH VREMENSKIH USLOVA

Krizne tačke u proizvodnji pšenice

Agrotehnika ima ulogu da omogući nesmetani rast i razviće strnim žitima, kao i da ublaži negativne uticaje klimatskih činilaca na biljku. Najmoćnije agrotehničke mere u ovom smislu su optimalni rok setve, prilagođen sistem obrade i pripreme zemljišta za setvu, pravilan izbor sistema đubrenja, sorte, optimalnog vegetacionog prostora za svaku biljku, kvalitetno i blagovremeno izvođenje mera nege tokom vegetacije, zaštita od štetočina, korova i bolesti, itd. Prema našim istraživanjima, ukoliko se primenjuje potpuna agrotehnika strnih žita, uticaj godine se može korigovati za 10-20%.

Poznato je da se u odnosu na druge grane ljudske delatnosti, posebno na industriju, ratarska proizvodnja karakteriše složenosti i zavisnošću od velikog broja prirodnih činilaca, naročito zemljišnih i klimatskih uslova godine i lokaliteta. Kako biljna proizvodnja protiče u nekontrolisanim ekološkim uslovima, prilikom planiranja agro-tehnoloških operacija neophodno je svesno prilagođavanje klimatskim uslovima, što znači i određenu borbu za ublažavanje efekata nepovoljnih vremenskih prilika. Klima se, kao limitirajući faktor u poljoprivredi, ispoljava naročito pojavom ekstreme nekog činioca, pri čemu veliki problem predstavlja nemogućnost da se predvide njihova odstupanja od normalnog toka. *Agrotehnika* tada ima ulogu da omogući nesmetani rast i razviće strnim žitima, kao i da ublaži negativne uticaje klimatskih činilaca na biljku. Najmoćnije agrotehničke mere u ovom smislu su optimalni rok setve, prilagođen sistem obrade i pripreme zemljišta za setvu, pravilan izbor sistema đubrenja, sorte, optimalnog vegetacionog prostora za svaku biljku, kvalitetno i blagovremeno izvođenje mera nege tokom vegetacije, zaštita od štetočina, korova i bolesti, itd. Prema našim istraživanjima, ukoliko se primenjuje potpuna agrotehnika strnih žita, uticaj godine se može korigovati za 10-20%.

Suša predstavlja jednu od najštetnijih, najkompleksnijih, ali i najmanje shvaćenih od svih prirodnih katastrofa, koja utiče na više ljudi nego bilo koja druga elementarna nepogoda. Kao vremenska pojava, ona u stvari predstavlja "uobičajeni" deo klime, javlja se u praktično svim regionima sveta i nanosi ogromne štete raznim granama privrede sa velikim ekonomskim, socijalnim i posledicama po životnu sredinu. U našoj zemlji, u manjem ili većem intenzitetu suša je izražena skoro svake godine i pre-

Uticaj suše na pšenicu

dostavlja ograničavajući faktor visokih prinosa. U toku vegetacione sezone javljaju se kraći ili duži sušni periodi, te cela Vojvodina ponekad postaje aridna oblast sa izraženim manjkovima vode.

Sva strna žita su veliki potrošači vode. Iako oko tri četvrtine površine zemljišta na kojima se uzgaja pšenica dobija u proseku između 375 i 875 mm godišnjih padavina, ona može da se uzgaja u gotovo svim sredinama gde količine padavina iznose od 250 do 1750 mm, pod uslovom njihovog ravnomernog rasporeda. Za visoke prinose zahtevi pšenice za vodom iznose 450 do 650 mm, u zavisnosti od klimatskih uslova i dužine vegetacionog perioda. Učešće vode neophodno je u svim životnim funkcijama biljaka. U nedostatku vode usporava se ili prestaje rast, sa kojim je vezana ukupna masa biljaka i prinos. Voda u biljku ulazi preko korenovog sistema, te su raspored korenove mase u zemljištu i prisustvo korenovih di-

ačica važan element za snabdevanje vodom, pri čemu su dubina i gustina ukorenjavanja pod uticajem sadržaja vode, hranljivih materija i kiseonika u zemljištu. Pšenica usvaja vlagu skoro isključivo iz zemljišta. Stoga nakupljanje dovoljnih količina i čuvanje (konzervacija) vlage u zemljištu predstavlja odlučujući faktor u snabdevanju biljaka vodom.

Količine padavina u predsetvenom periodu i mesecu setve (u našim uslovima septembru i oktobru) vrlo često imaju presudni značaj za formiranje prinosa ozime pšenice. Klijanje zrna se usporava i gotovo prekida kada je sadržaj vode u zemljištu ispod 30% od poljskog vodnog kapaciteta. Nedostatak ili nedovoljna količina padavina u vreme setve utiče na otežanu osnovnu obradu, predsetvenu pripremu i kvalitet setve, što produžava vreme nicanja i ukorenjavanja i dovodi do slabijeg razvoja i pripreme biljaka za zimu. Ako je vlažnost zemljišta u zoni setve ispod optimalne, klijanje i nicanje semena će se smanjiti, što dovodi do sporijeg, odloženog i neujednačenog nicanja, a što ima negativnih posledica i u ostatku vegetacione sezone, kao i u konačnom prinosu. Međutim, i preobilne, katkad pljuskovite padavine u septembru i oktobru (naročito na težim tipovima zemljišta) mogu često da odlažu setvu pšenice van optimalnih rokova, te se pozitivan efekat takvih padavina umnogome smanjuje, pošto ih pšenica ne može racionalno iskoristićavati.

Kao česta pojava karakteristična za region Vojvodine, navode se i male količine padavina u zimskom periodu, što katkad izaziva pravu zimsku sušu, koja ometa normalno razviće pšenice zbog odsustva zaštitnog snežnog pokrivača i, što je često važnije - ne daje mogućnost nakupljanja rezervi zimske vlage. Najveći prinos ozime pšenice u Vojvodini obično se dobija pri obilnijim aprilskim padavinama i umerenim padavinama u maju i junu mesecu. U pogledu padavina u kasnijem delu vegetacije ozime pšenice, naročito junjskih, često se, zbog njihovog olujnog i pljuskovitog karaktera znatan deo tih padavina ne iskoristi od strane biljaka. Pored toga, veće količine majsko-junjskih padavina češće štete ozimom pšenici, jer mogu izazvati masovno poleganje ili jaču pojavu bolesti, naročito kod useva obilnije đubrenih azotom. Duži kišni periodi, sa puno oblačnosti, mogu da smanjuju transpiraciju i pogoršavaju transport asimilativa u zrno. U uslovima obilnih padavina u fazama sazrevanja i punoj zrelosti dolazi i do promena u tehnološkom kvalitetu pšenice. Istraživanja pokazuju da ukoliko su kiše u tom periodu u obliku pljuskova, najveći

gubici nastaju usled osipanja zrna, a ukoliko se u više navrata javljaju dugotrajne kiše slabog intenziteta, gubici nastaju usled aktiviranja fizioloških procesa u zrnu.

Nedostatak vlage za biljke u letnjim mesecima posledica je visokih temperatura vazduha, niske relativne vlažnosti, vrlo visoke evapotranspiracije i nedovoljne količine padavina. Dakle, da bi se dobila realnija slika odnosa između količina padavina i prinosa, moraju se uzeti u obzir ne samo količine padavina i njihov raspored, već i temperaturni (isparavanje) i zemljišni uslovi, odnosno mora se odrediti bilans vlage u zemljištu po mesecima vegetacije. Nadalje, treba imati u vidu da se uslovi u pogledu zemljišne vlage koju će ozima pšenica koristiti pripremaju još od leta prethodne godine - u julu, avgustu i septembru. Analize zemljišta na sadržaj lakopristupačnog azota (NO_3^- i NH_4^+ - N), koje se primenjuju pred prihranjivanje pšenice, jasno su pokazale i jak uticaj preduseva (npr. suncokreta) na mineralnu ishranu. Ovaj uticaj bio je direktan, preko sadržaja i distribucije mineralnog N, ali i indirektan, preko bilansa vlage u profilu zemljišta.

Pšenica ima različite potrebe za uslovima vlažnosti u određenim fazama

Kod pšenice, kao i kod svih žita, najveće potrebe za vodom su u periodima najintenzivnijeg porasta, od bokorenja do klasanja. Ukoliko u tom periodu nastupi nedostatak vlage obrazovani klasovi biće slabo ispunjeni zrnom. Ovi najosetljiviji periodi u životu biljaka pšenice obeleženi su kao *kritični periodi*. Prema većini autora, kritični periodi pšenice za vlagom, kada je najveće smanjenje prinosa usled suše, su periodi setve i nicanja, kraj bokorenja i početak izduživanja stabla - vlatanja, zatim klasanje i formiranje i nalivanje zrna. Nedostatak vlage je daleko manje štetan ako nastupi u fazi bokorenja ili u fazama početka voštane zrelosti i zrenja.

Nepovoljan efekat suše dakle naročito je izražen kada se ona pojavi u kritičnim periodima ili fenofazama razvoja biljaka. Međutim, veoma često se čitav period vegetacije može smatrati kritičnim periodom, jer je biljkama neophodan stalni priliv lakopristupačne vode u sloju aktivne rizosfere zemljišta.

Ukoliko je zemljište suvo, zbog manje pristupačnosti i usvajanja vode smanjuje se i usvajanje i translokacija mineralnih hraniva. Povećane temperature i smanjeno snabdevanje vodom

Posledice suše u fazi cvetanja

rasta i razvića, te je smanjenje prinosa usled suše određeno time u kojoj fazi razvitka suša deluje na biljke i shodno tome, preko koje od komponenti prinosa će izazvati njegovo smanjenje. Tako, ako se nedostatak vlage u zemljištu javi na kraju bokorenja, kada se završava formiranje klasaka, to će se ispoljiti u umanjenoj dužini klasa i manjem broju plodnih klasaka. Nedostatak vlage u fazi vlatanja (intenzivni porast) je kritičan ne samo usled znatnije potrošnje vode, već i zbog toga što se u ovoj fazi remeti odnos između lisne površine i aktivno upijajuće površine korena. Nedostatak vlage u zemljištu u vreme klasanja i cvetanja još više uvećava broj neplodnih klasaka, a smanjuje i broj klasova po biljci, dužinu klasova i broj zrna po klasu. Period od cvetanja do sazrevanja (samim tim i nalivanje zrna) je takođe kritičan za prinos i kvalitet pšenice. Vodni deficit u periodu formiranja prinosa (formiranje i nalivanje zrna) rezultira manjom masom zrna, a topli, suvi i jaki vetrovi u kombinaciji sa deficitom vode u ovom periodu izazivaju smežuranje i dobijanje šturih zrna. Vodni deficit (posebno ako je u kombinaciji sa visokim temperaturama) uzrokuje i značajno pogoršanje vitalnosti polena i oplodnju i formiranja zrna.

smanjuju prinose biljaka, ali i njihovu reakciju na primenjeni azot. Više temperature povećavaju evapotranspiraciju pri niskoj snabdevenosti azotom, ali je smanjuju pri dovoljno N đubriva. Primenom odgovarajućih doza i odnosa NPK hraniva nepovoljan efekat suše se može ublažiti, jer je uočeno da harmonična mineralna ishrana smanjuje transpiracioni koeficijent biljaka.

Za rešavanje problema u borbi sa sušom i preduzimanje preventivnih mera za ublažavanje njenih negativnih efekata, neophodna su kompleksna zajednička istraživanja timova agronoma, agrometeorologa, klimatologa, fiziologa i pedologa. Agromorski pristup problemu govori da je ovo je moguće u uslovima savremene tehnologije gajenja: navodnjavanjem, ekonomski postavljenim plodoredom, pravilnim sistemom đubrenja, racionalnom (konzervacijskom) obradom zemljišta, setvom visokoproduktivnih sorti sa visokim kvalitetom semena, efikasnom borbom sa korovima i primenom kompleksa mera u borbi sa štetočinama i bolestima.

Doc. dr Goran Jaćimović,
Master inž. Vladimir Aćin
Poljoprivredni fakultet Novi Sad,
Institut za ratarstvo
i povrtarstvo Novi Sad

Kritični periodi u proizvodnji pšenice

Kod pšenice, kao i kod svih žita, najveće potrebe za vodom su u periodima najintenzivnijeg porasta, od bokorenja do klasanja. Ukoliko u tom periodu nastupi nedostatak vlage obrazovani klasovi biće slabo ispunjeni zrnom. Ovi najosetljiviji periodi u životu biljaka pšenice obeleženi su kao *kritični periodi*. Prema većini

autora, kritični periodi pšenice za vlagom, kada je najveće smanjenje prinosa usled suše, su periodi setve i nicanja, kraj bokorenja i početak izduživanja stabla - vlatanja, zatim klasanje i formiranje i nalivanje zrna. Nedostatak vlage je daleko manje štetan ako nastupi u fazi bokorenja ili u fazama početka voštane zrelosti i zrenja.

KUPUS I KELJ

Kraljevi povrća

Kupus i kelj iz familije kupusnjača najbogatiji su vitaminom C - Kupus je izuzetan za jačanje zuba i kostiju, kelj protiv holesterola - Srčani bolesnici treba da izbegavaju u ishrani sveže oblike kupusa, jer nadimanje otežava rad srca - Kupus obiluje i vrlo važnim biljnim vlaknima, zato se preporučuje dijabetičarima i gojaznim osobama

Kupus

Kupus je najjeftiniji izvor vrlo važnih vitamina i minerala. Ovo povrće (bez obzira na vrstu: beli ili crveni) treba uvrstiti u svakodnevni jelovnik tokom cele godine.

Kupus je veoma bogat vitaminom C. Za razliku od belog, crveni kupus tek nakon kuvanja ili dinstanja ima znatno veću količinu ovog vitamina, te ga je preporučljivije koristiti u kuvanom obliku. Kupus obiluje i vitaminima K, U, E, vitaminom B kompleksa, kao i karotinom (provitaminom vitamina A). Od minerala kupus najviše sadrži kalijum, kalcijum, fosfor, natrijum, bakar, magnezijum i cink. Kalcijum i fosfor u kupusu su u veoma povoljnom odnosu, koji omogućuje njihovo potpuno iskorišćenje.

Kupus se preporučuje u terapiji osteroporoze, stvaranju kamenaca u bešici, kao i za jačanje zuba i kostiju.

Kupus obiluje i vrlo važnim biljnim vlaknima. Zato se preporučuje dijabetičarima i gojaznim osobama.

SAVETI

Loše i dobre strane kupusa

Od hranljivih sastojaka u kupusu najviše ima ugljenih hidrata i zna-

čajnijih količina celuloze, pa se u svežem stanju ne preporučuje osobama koje pate od srčanih oboljenja. Efekat nadimanja koji izaziva otežava rad srca. Ograničenje sa korišćenjem kupusa u svakodnevnoj upotrebi bi trebalo da imaju i osobe koje pate od želudačnih tegoba (gastritis, čir želuca i dvanaestopalačnog creva). Ovim osobama se preporučuje sveže iscedeni sok od kupusa koji je naročito delotvoran u terapiji čira na želucu i upali debelog creva.

Rasol dobar za dijabetičare

Utvrdeno je da rasol stimuliše rad pankreasa i izlučivanje žuči. Preporučuje se u terapiji gojaznosti i šećerne bolesti. Zbog znatne količine soli ne preporučuje se u dijetama osobama sa smanjenim unosom natrijuma (srčani i bubrežni bolesnici).

U jesenjem i zimskom periodu, kiseli kupus je pravi izvor zdravlja. Pospešuje rad organa za varenje, obezbeđuje redovnu stolicu i veoma je blagotvoran u terapiji zatvora. I kiseo kupus treba jesti u svežem obliku. Kuvanje, naročito dugo, dovodi do uništavanja najvrednijih lekovitih sastojaka. Zato kupus treba najviše jesti u vidu salata. I sok od

kiselog kupusa, takozvani rasol, treba da zauzima značajno mesto u našoj svakodnevnoj zimskoj ishrani.

Kelj

Kelj je zeleno lisnato povrće koje potiče iz porodice kupusa. Vrlo je specifičnog izgleda i arome, a pogodan je za spravljanje raznih čorbi, variva i salata. Veoma je male energetske vrednosti. Sa velikim sadržajem biljnih vlakana preporučuje se u ishrani dijabetičara, osobama sa povišenim nivoom holesterola u krvi i kod svih poremećaja varenja koje prati opstipacija.

Starije glavice kelja preporučljivo je jesti kratko kuvane, u obliku čorbi ili variva, dok mladi kelj treba koristiti za salate. Prilikom kuvanja treba otklopiti sud kako bi se jelo oslobodilo gorčine i specifičnog mirisa koje kelj ima u vidu sumpornih jedinjenja.

Od ostalog povrća iste porodice, kelj se izdvaja po znatnom sadržaju vitamina C i karotina. Dobar je iz-

vor kalijuma, kalcijuma i fosfora, te se zato isključuje u dijetoterapijama sa smanjenim sadržajem kalijuma i kalcijuma. Od minerala u kelju se nalazi i dovoljna količina gvožđa koja se najbolje iskorišćuje iz sveže salate začinjene limunovim sokom.

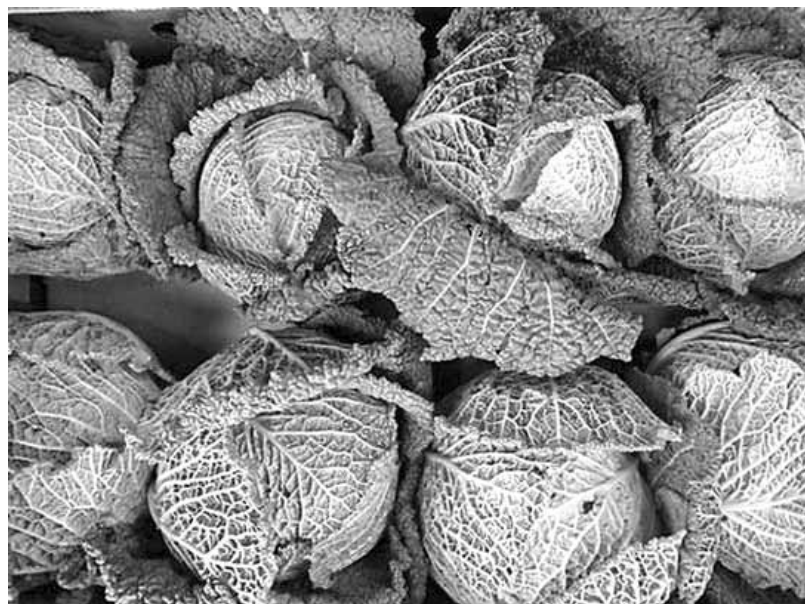
Zbog celuloze, naročito u starijim glavicama zabranjuje se želudačnim, žučnim i kardiovaskularnim bolesnicima, jer izaziva nadimanje.

RECEPTI

Čorba od kelja

Potrebno je: glavica kelja, 1 kašika putera, 1 kašika brašna, 2 l vode ili supe, 1 žumance, sok od limuna, so, biber.

Priprema: glavicu kelja očistiti, oprati, iseći na četiri dela i obariti zasebno. Napraviti zapršku od putera i brašna. Skuvani kelj iseći na rezance i dodati u zapršku. Naliti sa dve litre vode ili supe, posoliti, pobiberiti, začiniti žumancetom i sokom od limuna. **B. Gršić**

IZVOR VITAMINA I MINERALA

Dunja

DUNJA je prava riznica vitamina i minerala koja se zbog niske kalorijske vrednosti preporučuje u ishrani gojaznih, ali i za povećanu otpornost prema infektivnim bolestima - Treba da je izbegavaju oni koje pate od želudačnih i žučnih tegoba

Mirisne dunje sadrže mnogo dragocenih sastojaka za zdravlje. Od vitamina najznačajnija je količina karotina (provitamin vitamina A), vitamina B - kompleksa i vitamina C, a od minerala kalcijum, fosfor, natrijum, gvožđe i bakar. Niska kalorijska vrednost ovog voća preporučuje se u ishrani gojaznih. Zbog njihove izuzetno čvrste strukture i pomalo oporog ukusa, od dunja se najčešće spravljaju kompoti i slatka, peku se u rerni ili dodaju raznim jelima od mesa, u vidu sosova i umaka. Sveža dunja, kao i jabuka, mehanički odstranjuje naslage sa zuba, jača i masira desni. Zbog teže svarljivosti, sveže dunje treba da izbegava-

ju osobe koje pate od želudačnih i žučnih tegoba. Pečene dunje i u vidu kompoti i sokova predstavljaju važan izvor vitamina i minerala, pospešuju rad organa za varenje i povećavaju otpornost prema infektivnim bolestima.

RECEPTI

Sos od dunja

Potrebno je: 3 krupne dunje, 2 dl slatke pavlake, 1 dl supe, malo šećera i kašika brašna.

Priprema: Izmešati brašno sa pavlakom i supom pa na laganoj vatri kuvati 10 minuta. Oljuštene

dunje obariti i propasirati pa dodati šećer, so po potrebi. Sve to dodati prethodnoj masi. Kuvati još 10 minuta i služiti uz sve vrste pečenog mesa.

Hladan koktel od dunja

U mikser staviti pola oljuštene i isitnjene dunje, pola banane, kašiku meda i 1 dl mleka. Izmiksati i služiti hladan koktel.

Simbol ljubavi i sreće

Stari narodi smatrali su dunju simbolom ljubavi i sreće. Pokloniti nekome dunju ili je podeliti sa nekim, bio je znak ljubavi. U vezi sa ovim Plutarh spominje svadbeni običaj pri kojem je bračni par međusobno delio dunju. Solomonovim dekretom u 6. veku dunja je dobila čak i zvanično mesto u svadbenim

obredima, tako da se ovaj običaj zadržao i u srednjem veku.

Važno je napomenuti da su stari Grci i Rimljani dunju posvetili Veneri, boginji lepote i ljubavi. Na slicama Venera je često prikazivana kako u desnoj ruci drži dunju, poklon koji je primila od Tarisa.

O ovoj dragocenoj voćki zna se da je čovek gajio nekoliko vekova pre nove ere.

B. Gršić

ĐUBRENJE VOĆNJAKA (2)

Smernice za integralnu proizvodnju i gornje granice za snabdevanje azotom

Ispitivanje zemljišta za mikroelemente ima manje značaja nego za glavne hranljive materije, ali je ipak pomoćno sredstvo za prikazivanje situacija sa nedostatkom ili toksičnošću voćaka

Autori: Zoran Keserović, Nenad Magazin, Marko Injac, Fabricio Totis, Biserka Milić, Marko Dorić, Jovanka Petrović

Nacionalne smernice za integrisanu proizvodnju (Južni Tirolo, Italija) predviđaju maksimalnu količinu od 60 kg azota po ha površine (jednokratna upotreba). Maksimalna godišnja količina đubrenja azotom ograničena je na 240 kg/ha. U mladim voćnjacima količina azota ne sme da prelazi 40 kg/ha godišnje.

Prilikom kalkulacije mora da se uvaži:

Procentualni podaci na etiketi đubriva pružaju informacije o sadržaju hranljivih elementa, npr. 15% azota odgovara 15 kg azota na 100 kg đubriva.

100 kg kompozitnog đubriva sa podatkom 15-5-20-3 sadrži: 15 kg azota, 5 kg fosfata, 20 kg kalijuma i 3 kg magnezijuma.

Kod maksimalno dozvoljene količine azota od 60 kg po hektaru i tretmanu, to odgovara 400 kg kompozitnog đubriva sa 15% azota (videti dole navedenu kalkulaciju).

Količina azota (= 60 kg) : sadržaj azota (= 15%) x 100 = potrebna količina kompozitnog đubriva po ha (= 400 kg/ha)

Preračunato na površinu od 1.500 m²:

Količina kompozitnog đubriva/ha (= 400) x površina (= 1.500 m²) : 10.000 m² =

60 kg kompozitnog đubriva za 1.500 m².

Iz toga proizilazi da površina od 1.500 m² sme da se đubri sa samo 60 kg kompozitnog đubriva (15-5-20-3) po tretmanu. Količine iz nacionalnih smernica za integrisanu proizvodnju će u suprotnom da budu premašene.

Kontrola snabdevanja azotom sa N_{min}

Sadržaj azota u korenskom predelu u svako doba može da se proveriti putem N_{min} analize (tabela 9). Idealni trenutak za to je dve do tri nedelje pre cvetanja.

*(Tabela 9. Smernice za đubrenje azotom na bazi N_{min} metode)

Fosfor (P₂O₅)

Potrebno je koristiti fosforna đubriva sa visokim sadržajem vodorastvorljivosti (P₂O₅ sadržaj: superfosfat 19 do 21%, tripl-fosfat 45 do 46%). Voćkama pri tom neposredno na raspolaganju stoji

U mladim voćnjacima količina azota ne sme da prelazi 40 kg/ha godišnje

samo vodorastvorljivi udeo đubriva (preko 90%). Tomasov fosfat je zbog svog sporog i dugotrajnog dejstva pogodan za kiselu zemljišta pri istoj potrebi za krečnjakom.

Kalijum (K₂O)

Kod visoke ponude kalijuma (visoki sadržaji materija u zemljištu, prekomerno đubrenje sa kalijumom) voćke previše uzimaju hranljivih materija, što se negativno odražava na kvalitet plodova (antagonizam, pojava gorkih pega). Za zemljišta sa visokim sadržajem kalijuma (D ili E), količina dovoda magnezijuma ne bi trebalo da bude ispod količine održavanja klase C (20 do 25 kg/ha/godina), osim ako zemljište klase snabdevanja D ili E takođe sadrži magnezijum.

Magnezijum (MgO)

Nedostatak magnezijuma se javlja u kiselim zemljištima. Pogodno đubrivo u tim slučajevima je magnezijum-sulfat. To đubrivo poseduje visoku rastvorljivost i korenju neposredno stoji na raspolaganju. Tretiranje bi trebalo preduzeti na proleće. Magnizijum-karbonati (Magnezit ili đubriva sa sadržajem magnezijuma) nisu pogodni za brzo snabdevanje, ali na blago peskovitim zemljištima u pogledu ispiranja mogu da imaju prednost. Magnezijum-karbonati su naročito pogodni kod istovremene potrebe zemljišta za krečnjakom.

Patentkali (kalijum-sulfat 30% i magnezijum-sulfat 10%) je zbog visoke rastvorljivosti soli pogodan kao đubrivo pri istovremenom nedostatku kalijuma i magnezijuma.

Bor

Nedovoljno snabdevanje borom se pre svega dešava tokom suvih perioda na peskovitim i gli-

nom bogatim zemljištima. Pod tim uslovima, kao i pri srednjoj snabdevenosti, ciljano đubrenje listova je u periodu pre i nakon cvetanja najčešće efikasnije od tretiranja zemljišta.

*(Tabela 10. Potreba za čistim hranljivim materijama u kg/ha u skladu sa analizom zemljišta u Lajmburgu (Laimburg), uz prinos od 60t)

Mangan, bakar, cink

Laboratorija Laimburg analizira mikroelemente mangana, bakra i cinka pomoću CAT-metode. Pri tom se količine hranljivih materija od uzorka zemljišta odvajaju putem rastvora od kalcijumhlorida (CaCl₂) i helacioni agens DTPA (Dietilen-triamin-penta sircetna kiselina).

Ispitivanje zemljišta za mikroelemente ima manje značaja nego za glavne hranljive materije, ali je ipak pomoćno sredstvo za prikazivanje situacija sa nedostatkom ili toksičnošću voćaka. Preporučene navedenih sadržaja u tabeli još uvek ne predstavlja direktnu opasnost za voćnjake. Bolju procenu snabdevanja hranljivim materijama pruža analiza listova. Od 12.500 analiza zemljišta koje je sprovedla laboratorija Laimburg između 2006. i 2009. godine, za zemljišta voćnjaka u Južnom Tirolu utvrđene su sledeće vrednosti (tabela 11).

Pristupačnost mangana u zemljištu dosta zavisi od pH vrednosti. Što je pH vrednost niža, to je rastvorljivost i dostupnost voćkama veća. Isto tako, koncentracija rastvorljivog mangana pod redukovanim uslovima raste (nedostatak kiseonika, prouzrokovan napoljenošću, sabijenost zemljišta), dok u oksidirajućim uslovima (npr. suša) raspoloživost mangana jako opada. Ti uslovi u toku vegetacije mogu stalno da se menjaju i utiču na usvajanje mangana. Prilikom tumačenja analize zemljišta, te faktore treba uzeti u obzir. Nedovoljno snabdevanje manganom može da se reguliše putem prskanja listova (videti đubrivo za listove – str. 128).

Ispitivanje CAT-rastvorljivog bakra značajno je pre svega u vezi sa mogućom toksičnošću voćaka. Visoke koncentracije bakra u zemljištu mogu naročito da se nađu na bivšim vinogradima i starijim voćnjacima (preko 200 mg/kg – utvrđeno putem ekstrakcije carske vode), što može dovesti do umanjenja rasta.

Rastvorljivost bakra je najviša u kiselom predelu. Bakar se pojačano integriše u organsku supstancu. Stoga zemljišta sa visokim sadržajem bakra treba obezbediti dovoljnom količinom humusa.

Raspoloživost cinka u zemljištu manje zavisi od pH vrednosti nego što je slučaj sa manganom. Ipak, sadržaj izmenljivog cinka kod pH vrednosti preko 6 je niska i raste sa opadanjem pH vrednosti. Naročito kod lakog, peskovitog zemljišta, rastvorljivost i raspoloživost cinka raste kod pH vrednosti ispod 6. Nedostatak cinka se manifestuje jakim deformitetima letorasta (pojava rozeta) i malim listovima na mladim mladima. Na starijim listovima može da dođe do pojave hlorotičnih fleka. Eventualan nedostatak cinka može da se reguliše putem cink-folijarna đubriva na početku vegetacije (videti folijarna đubriva – str. 128). U slučajevima sa viškom cinka i istovremenim nedostatkom krečnjaka u zemlji, preporučujemo tretman sredstvima koja sadrže magnezijumski krečnjak, s obzirom na to da jače vezuju cink od đubriva koja sadrže samo krečnjak.

(Iz udžbenika: Integralna proizvodnja jabuke)

Sorta	Prinos	N _{min} vrednost	kg/ha
Pink lejdi	60-70	<30	0-...
		>30	....
Fudži, topaz, elstar,	50-60	<30	20-...
jonagold, greni smit,	60-70	>30	...
Zlatni delišes, pinova, džez, crveni delišes standard, kanzi	60-70	<30	30-
		50-60	30-50
		>50	0
Gala, modi, breburn	50-60	<30	50-...
		60-70	30-50
		>50	0-30
Crveni delišes spur	50-60	<30	50-100
		30-50	30-50
		>50	0-30

Tabela 9. Smernice za đubrenje azotom na bazi N_{min} metode

	Mangan	Bakar	Cink
Centralna vrednost (medijana)	38	20	18
Dovoljni sadržaji	30-50	2-4	2-4

Tabela 11. Srednji sadržaj teških metala u zemljištima voćnjaka u južnom Tirolo, u mg/kg (dubina 0-20 cm)

Klasa	P ₂ O ₅	K ₂ O	MgO	Bor
A	40-65	140-180	40-50	1,0-1,4
B	25-40	100-140	30-40	0,7-1,0
C	15-25	60-100	20-30	0,5-0,7
D	0*	30-60	0-20	0,3-0,5
E	0**	0**	0**	0**

* = za 2-4 godine ** = do sledeće analize (5 godina)

Tabela 10. Potreba za čistim hranljivim materijama u kg/ha u skladu sa analizom zemljišta u Lajmburgu (Laimburg), uz prinos od 60t

PRIZNAT U NARODNOJ I U KONVENCIONALNOJ MEDICINI

Matičnjak

(*Melissa officinalis*)

Matičnjak se koristi se za umirenje, kod neuralgija, neurostenije i histerije, kod jakih bolova u želucu, posle stresa, kod migrene i iznenadne i jake glavobolje, jakog lupanja srca i vrtoglavica i za smanjenje povraćanja kod trudnica. Ublažava astmatične napade i napade tahikardije, zaustavlja bol u području srca

Matičnjak je u narodu poznat kao Melissa, limunika, citronela, pčelinja trava. To je višegodišnja, zeljasta biljka, visine 40-100 cm. Stablo joj je uspravno, pri osnovi malo položeno i sa razgranatim korenčićima. Listovi su jajasto-srčastog oblika, po obodu tupo rečkasti sa kratkim peteljka, naspramno raspoređeni. Lice lista je tamno zelene boje, po površini hrapavo i malo dlakavo, dok je naličje svetlije sa puno sitnih žlezda. Cvetovi se javljaju u pazuhu listova i obično su blede žuti ili beli. Čitava biljka ima prijatan miris, sličan limunu, a ukus je aromatičan. Kao droga koristi se osušeno lišće matičnjaka koje se bere ili kosi neposredno pred cvetanje biljke, jer tada ima najveću lekovitu vrednost, tj. najviše etarskog ulja. Najvažniji sastojci matičnjaka su etarsko ulje (0,01-0,1%), kamfor, tanine, gorke materije, citral, hlorofil, smole i gume.

Matičnjak se koristi za spravljanje čajeva, melema, tinktura, ulja u kozmetici i kulinarstvu. Upotreba matičnjaka u narodnoj i konvencionalnoj medicini je višestruka. Koristi se za umirenje, kod neuralgija, neurostenije i histerije, kod jakih bolova u želucu, posle stresa, kod migrene i iznenadne i jake glavobolje, jakog lupanja srca i vrtoglavica i za smanjenje povraćanja kod trudnica. Ublažava astmatične napade i napade tahikardije, zaustavlja bol u području srca. Matičnjak ima lekovito svojstvo u otklanjanu kožnog osipa, zarastanje rana i otklanjanja menstrualnih tegoba. Koristi se i za umanjenje reumatičnih tegoba.

Univerzalni čaj za sve spomenute tegobe

Šaku svežeg lišća matičnjaka preli sa 1/2l ključale vode, poklopiti i posle 2 sata procediti i zasladiti kašikom meda. Piti posle

jela. Maloj deci davati šoljicu čaja kad ih boli stomak.

Višenamenski čaj od suvog lišća

Za ovaj čaj potrebno je 2 kašike suvog lišća, 1/2l vode i med. Lišće preli mlakom vodom, na laganoj vatri zagrevati i čim voda proključa procediti. Pomoći će kod nesаницe, nerвозe srčanog mišića i kod nemira. Pije se 3 puta na dan po 1 šoljica čaja zaslađenog medom.

Čaj protiv herpesa

2-4 kašike lista matičnjaka preli šoljicom vrele vode, poklopiti i nakon 10 minuta procediti. Tamponima od vate umočenim u čaj namakati i ispirati herpesom zahvaćene površine tela, nekoliko puta tokom dana.

Listovi matičnjaka koriste se kao začim za supe, obične i voćne salate, sosove, marinade i kolače. Listove matičnjaka ne treba kuvati da ne bi izgubili miris. Dodaju se pri kraju kuvanja, ali se mora voditi računa o količini, jer u većim količinama matičnjak može biti toksičan. Koristi se i za pripremu jela od ribe

Čaj za pročišćavanje krvi

Potrebno je 70g lišća matičnjaka, 20g ploda morača i 10g slatkog korena. Sve dobro izmešati i od te mešavine uzeti 1 kašiku mešavine za pripremanje čaja na uobičajeni način. Pije se 1-2 šoljice čaja pre doručka.

Tinkture matičnjaka

U litarsku flašu staviti osušeno lišće do 1/3 visine, a do vrha naliti rakiju, ili konjak jačine 40-50 stepeni. Flašu dobro zatvoriti i ostaviti 6-8 nedelja, posle toga procediti i koristiti na sledeći način. Uzimati dnevno 3-4 puta 20-30 kapi na kocki šećera. Koristi se za stišavanje bolova u želucu, smanjenje napetosti i glavobolje. Smiruje rad srca, smanjuje osećanje umora i zujanje u ušima.

Matičnjak u vinu

Lišće matičnjaka kuvano 5 minuta u 200ml belog vina smatra se univerzalnim lekom. U litar belog vina staviti 32g lišća matičnjaka i 4 kašike meda. Kuvati 10 minuta. Procediti i piti svaki sat po 1 kašiku ili svaka 2 sata po 2 kašike tog vina. Uklanja lupanje srca, slabost srca, nesvesnicu, strah, grčenje živaca i zujanje u ušima.

Potrebno je 70 g listova sveže biljke, 1 l domaćeg belog vina i kašika meda. Sveže lišće preli vinom, poklopiti i ostaviti 24 sata na temperaturi 30-40 stepeni. Vino procediti, sipati u flašu i dodati med. Flašu dobro protresti da se med otopi i pomeša sa vinom. Čuvati na tamnom i hladnom mestu. Ljudi koji pate od psihičke i fizičke iscrpljenosti i koji su bezvoljni treba da popiju po 2 čašice tog vina.

Matičnjak u ulju

U bocu se stavi do 1/3 njene visine sveže lišće matičnjaka i prelije maslinovim uljem. Flaša se zatvori tamponom od vate i ostavi na toplom 4-6 nedelja, zatim se procedi i koristi za masažu protiv reume i oduzetosti udova.

Matičnjak kao aromatična i začinska biljka

Listovi matičnjaka koriste se kao začim za supe, obične i voćne salate, sosove, marinade i kolače. Listove matičnjaka ne treba kuvati da ne bi izgubili miris. Dodaju se pri kraju kuvanja, ali se mora voditi računa o količini, jer u većim količinama matičnjak može biti toksičan. Koristi se i za pripremu jela od ribe.

U mnogim zemljama matičnjak se koristi kao bezalkoholni napitak sa limunom, kolom i sa sokovima od višanja i ribizli. Zbog svog mirisa koji podseća na miris limuna matičnjak se može koristiti i umesto limuna.

Napitak s matičnjakom

U sok od 1/2 limuna, pomorandže i jednog grejpfruta, kašike kornjaka i šećernog sirupa dodati 4 lista matičnjaka. Sve dobro promešati i sipati u čašu u koju se stavi kocka leda.

Matičnjak u kozmetici

Etarsko ulje matičnjaka dobija se destilacijom. Koristi se u kozmetičkoj industriji za izradu preparata za negu tela. Primenjuje se i u fito kozmetici pošto deluje umirujuće i osvežavajuće. Za uklanjanje crvenila na koži koristi se čaj napravljen od 10 g matičnjaka i 200 ml vode. Posle 10 minuta čaj se procedi i uzme tri kašike čaja i pomeša sa 1 pavlakom i nanosi na lice. Posle 20 minuta lice se ispere preostalim količinom čaja. Lišće matičnjaka koristi se i za mirisne kupke. Kupka osvežava, umiruje i opušta kod nerвозe i nesаницe i neguje i blago čisti kožu. Koristi se i za izradu tonika za osvežavanje kože lica.

Mirjana Maletić, dipl. ing.

U IZBORU NOVINARA KOJI PRATE AGROTEHNIKU I TRGOVINU POLJOMEHANIZACIJOM:

Traktor godine: CLAAS – AXION

Mašina godine snažna, štedljiva i udobna

Prestizna međunarodna nagrada "Traktor godine" se dodeljuje svake godine od strane nezavisnog žirija, sastavljenog od novinara iz oblasti agrotehnike i trgovine poljoprivrednom mehanizacijom. Nakon što su procenjeni najbolji traktori na tržištu, nagrada "Traktora godine 2014." dodeljena je CLAAS-ovom modelu AXION 800.

Nagradu je primio generalni direktor prodaje ove kompanije, Jan-Hendrik Mohr, koji je izjavio da ova nagrada ima za njih posebno značenje, jer kompanija trenutno slavi 10 godina postojanja CLAAS traktora, kao i 100. godišnjicu postojanja kompanije.

„Mašina godine“

Nagrada za "Mašinu godine" se dodeljuje svake druge godine kao nagrada za najbolju inovaciju u oblasti poljoprivredne tehnologije. Nagrada u kategoriji velikih traktora dodeljena je CLAAS-ovom modelu Axion 800 CMATIC. Objavljajući svoju odluku, žiri je istakao da kontinualno promenljiva transmisija radi pomoću CMOTION poluge, koja je ujedno i jedan od najergonomičnijih kontrolnih sklopova na tržištu. Kontrolni terminal pod nazivom CEBIS omogućava vozaču brojne mogućnosti podešavanja. Posebnu pažnju privukao je jednostavan sistem upravljanja motorom i prenosom. Funkcija jednostavnog podešavanja obrtnog momenta motora, u zavisnosti od vrste radova koji se obavljaju, omogućava smanjivanje potrošnje goriva i povećava ekonomsku efikasnost. Novi AXION 800 je predstavljen u februaru na sajmu SIMA u Parizu, a prve mašine koje su opremljene HEXASHIFT prenosom već dolaze u prodaju. Ponuda je proširena

novom verzijom AXION 800 CMATIC-a koji je opremljen kontinualno promenljivom transmisijom.

AXION 850 je naj snažniji model iz serije koja nudi raspon snage od 215 do 264 KS.

Smešten iznad Arion modela, Axion 800 koristi mnoga načela dizajna traktora iz snažnije serije Axion 900, nudeći ponešto od iste opreme. To uključuje korišćenje dugog međuosovinskog razmaka sa raspodelom težine 50:50, integrisano prednje povezivanje, FPT motore i čvrstoću kabine. Sa 6.7-litrenim i šest-cilindarskim FPT motorom, novi modeli imaju i do 8 odsto više obrtnog momenta u odnosu na svoje prethodnike (ranija serija 800), uz mogućnost stalne snage do 500 obrtaja/min, što znači veći obrtni momenat i više snage pri smanjenom broju obrtaja.

Štednja goriva

Ova serija je opremljena sistemom hlađenja koji štedi gorivo, uređaj, zahvaljujući promenljivoj brzini ventilatora, koji se elektronski kontroliše i hladi motor po potrebi. Axion 800 je takođe prva Claas-ova mašina, i jedan od prvih traktora bilo kojeg proizvođača, opremljen Stage 4 motorom koji već zadovoljava buduće zahteve za pročišćavanje izduvnih gasova. To se postiže sa dve faze sistema, koji se sastoji od katalizatora, u kombinaciji sa selektivnom katalitičkom redukcijom i korišćenjem AdBlue tehnologije. Kao Axion 900, i serija 800 ima posebno oblikovanu šasiju koja omogućava čvrstoću i bolju sposobnost upravljanja, zahvaljujući posebnom položaju hladnjaka koji se nalazi iznad prednje osovine, sa motorom montiranim na uskom oknu

strukture. Integrisani prednji podizači takođe mogu biti deo opreme, uz dodatne okvire, koji omogućavaju kapacitet podizanja od 3,5 ili 5,6 tona, dok kapacitet na zadnjem delu iznosi maksimalnih 10,2 tona.

Udobnost i preglednost

Da bi se uštedela energija, kardansko vratilo može biti mehanički odvojeno od motora. Time se štedi motor od nepotrebnog rada, kada se kardan ne koristi. Proizvođač nudi tri opcije vratila, sa brzinama od 540/1000, 540/540, Eco/1000 i 540 Eco/1000. Za optimalnu udobnost, traktori Axion iz serije 800 opremljeni su istom konstrukcijom kabine, kao i u seriji 900, zajedno sa prigušivačem vibracija prednjeg utovarnog mehanizma i prednje osovine. Kabina omogućava bolju preglednost i vidljivost, zahvaljujući vetrobranskom staklu iz jednog dela i velikom, zaobljenom zadnjem prozoru za bolju vidljivost. Osvajanjem obe prestižne nagrade, CLAAS se potvrdio kao proizvođač koji sledi pravi koncept u segmentu traktora, a bazira se na ekonomičnosti, efikasnosti i udobnosti. Uspeh koncepta potvrđen je i na najnovijem DLG Powermix testu u kojem je AXION 850 postigao najbolji rezultat od svih traktora u rasponu snage od 200 – 270 KS, ostvarivši rezultat od 248 g/kWh.

Izvor: Agroglass

PEĆINCI

ISKUSTVA BRANISLAVA VIDAKOVIĆA I ĐORĐA KROMPIĆA

Sitna gazdinstva tiho nestaju

Sitanje u poljoprivredi danas je teško, tvrde zemljoradnici, a samo pre tridesetak godina i od malih poseda lepo se živelo. Sa sitnim posedima najbolje su prolazila mešovita domaćinstva, ona gde je neko iz porodice bio zaposlen. Takva domaćinstva su mogla da na vreme ulažu u zemlju, a da se ne zadužuju.

Takav je slučaj i sa Branislavom Vidakovićem i Đorđom Krompićem iz Pećinaca. Prijatelji, obojica su pripadali mešovitim domaćinstvima, dok Branislav pre par godina nije odlučio da dignu ruku od poljoprivrede. Vidi on, kaže, da sitna poljoprivredna gazdinstva polako nestaju. Jednostavno, obrada zemlje je mnogo skupa. Zahteva velika ulaganja i posvećenost, a čovek koji je zaposlen, u današnje vreme ne može sve to da izdrži. Vidaković je već 30 godina zaposlen u Fabrici šećera u Pećincima, a njegov prijatelj, inače nekadašnji fotograf, sada je u penziji.

Tako su se uvek ispomagali u obradi zemlje, ne gledajući ko će kome više, danas se slažu u jednom, da na malim posedima nema zarade. A svi teže za profitom i samo, po njima, danas mogu da opstanu veleposednici i gazdinstva s preko 50 jutara zemlje.

Seća se Vidaković da su njegovi roditelji sa samo sedam jutara zemlje pristojno živeli i školovali dvoje dece. A on, kad je nasledio pola od toga, pokušao je s plastenicima i paradajzom oslanjajući se na suprugu Olgu. Međutim, pre četiri godine digli su ruke od te proizvodnje. Nema tu zarade, kaže Branislav.

Kad proizvedeš kvalitetan i dobar proizvod, a naš paradajz nije bio ničim tretiran, nemaš kome da ga prodaš. Sve smo radili o svom trošku. Nismo se zaduživali i na kraju cena loša. Mušterije kažu, skupo je i odlučili smo da se time više ne bavimo. Baštu radimo i svinje držimo samo za sebe, da bi znali kakvu hranu jedemo. Ali doći će vreme kada će se sve više tražiti zdrava hrana,

Branislav Vidaković i Đorđe Krompić

bez ovih raznih hemikalija – smatra Branislav. – Znate, u vreme mojih roditelja je bilo mnogo lakše raditi zemlju i moglo se živeti od toga. Moj otac je svojevremeno prvi počeo s belim svinjama. Imao je po 40 komada. Nije bilo arende. Sve hranio sa tih sedam jutara zemlje. Mogao je, recimo, da odvoji da okruni koto banju kukuruza i da mi kupi auto, a znam da su tada ljudi s četiri jutara reperi mogli da kupe novog „Ferguson“. A koliko danas treba?

Đorđe Krompić se u Pećince doselio 1973. godine. Iako je radio kao fotograf, kupio je 22 jutra zemlje koje i danas obrađuje. Najpre se družio s Branislavljevim ocem Živanom i to prijateljstvo je nastavljeno do danas.

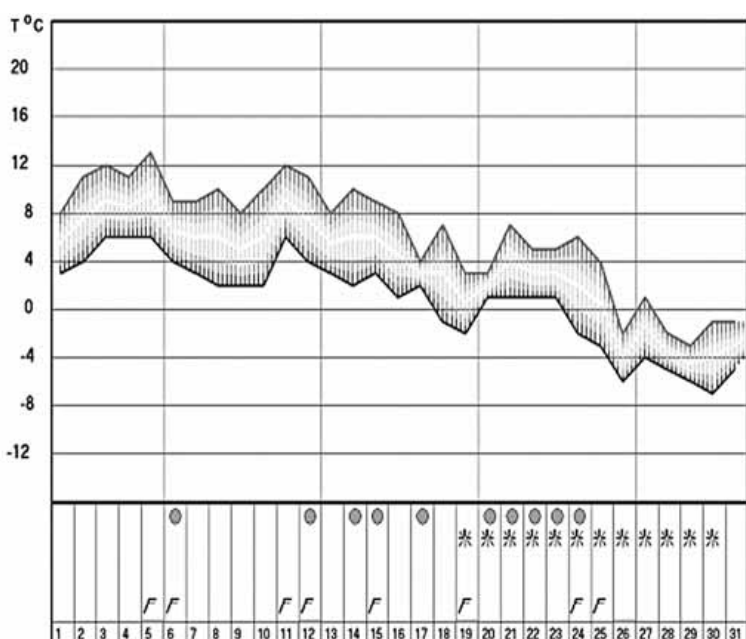
- Voleo sam zemlju i kad sam došao ovde, kupio sam 22 jutra i to se moglo obrađivati uz rad. Danas to nije slučaj. Na malim posedima nema profita, a ko nema ni svoju mehanizaciju, usluge su skupe, teško će opstati. Sitnija se gazdinstva gase. Da bi se ostvario neki veći profit, vi morate da se zadužite kod banaka i to je rizik – kategoričan je Đorđe koji praktikuje da uvek na svojoj zemlji seje jednu kulturu, radi racionalnosti ulaganja.

Prošle godine je imao samo pšenicu, prethodne suncokret i tako.

- U penziji sam od 1996. godine i radim tu zemlju, ali od tada nisam napravio ništa više. Ide se ka tome da se sitna, pa i srednja gazdinstva polako gase. Opstaće oni koji rade preko 50 i više jutara zemlje – zaključuje Krompić uz primetan žal za prošlim vremenima.

G. Majstorović

Prognoza vremena do kraja januara

☀ ГРМЉАВИНА ☁ КИША ❄ МАГЛА ☁ ВЕТАР – МАКСИМАЛНА ТЕМП. – МИНИМАЛНА ТЕМП.

Promet roba na Produktnoj berzi

10. januar 2014. godine

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Rast cene kukuruza
- Dešavanja na svetskim berzama

U opštoj prazničnoj atmosferi, komentar o događanjima na novosadskoj berzi završuje pažnju prevashodno kroz analizu cena na samom kraju i samom početku godine. Naime, promet za period od 30.12.2013. – 10.01.2014. je iznosio je 950 tona robe ili za 42,86% više od pro-

meta u poslednjoj punoj radnoj nedelji u prethodnoj godini. Vrednost prometa je iznosila 19.144.500 dinara, što je za 54,30% više od vrednosti prometa u odnosu na upoređujući period. Ono što je specifikum poslednjih dana prošle i prvih dana ove godine jeste da je tražnja bila aktivnija od ponude. U redov-

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2013.			200	17,03	-
Pšenica, rod 2013.	300	22,55	-	-	-

nim okolnostima ovo bi bio glavni razlog za veći promet. Međutim, ponuđači su svoja skladišta zaključali još na početku prazničnih dana i uglavnom će ih otvoriti tek sredinom januara.

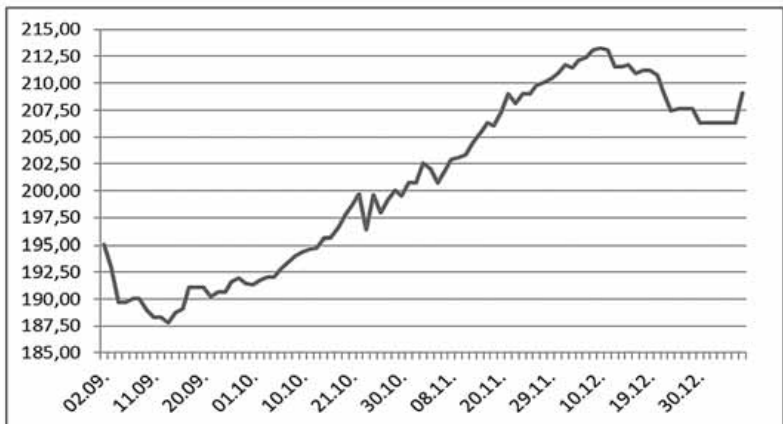
Kukuruz je prema očekivanjima bio roba koji je poslednjeg dana u prethodnoj godini zatvorio berzansko trgovanje, ali i prva roba kojom se trgovalo u 2014. godini. Poslednja zaključena cena u prošlog godini iznosila 15,10 din/kg bez PDV, dok je trgovanje u novoj godini otvoreno cenom od 15,50 din/kg. Odmah potom realizovan je i ugovor po ceni od 15,80 din/kg. Ovaj rast cene ne treba odmah prihvatiti kao nastupajući trend, već pre svega kao posledicu de-

setodnevnog praznovanja, koje je u međuvremenu ispraznilo zalihe korisnika ove robe, te su pod pritiskom obaveze novih kupovina, kupci spremni i na nešto veću cenu.

Trgovanja pšenicom nije bilo, što ne znači da nije bilo interesa tražnje za kupovinom. Tražnja je spremna da kupi hlebno zrno po 21,20 din/kg bez PDV. Po kojoj ceni će se realizovati prva trgovina, moraćemo da sačekamo još neko vreme. Koliko je tržište roba nestabilno i osetljivo na promene tržišnih faktora najbolje oslikava slika svojevrsnog cenovnog tobogana u prethodnoj godini. Naime, cena je na početku godine startovala sa 27,50 din/kg bez PDV, u toku

žetve dotakla svoj godišnji cenovni minimum od 15,00 din/kg, da bi se trgovanje na kraju godine zatvorilo cenom od 20,10 din/kg. Ovi veliki rasponi dovoljan su razlog da se ozbiljno razmisli o modelima sistemske zaštite poljoprivrednih proizvođača u procesu upravljanja rizikom sopstvene proizvodnje. Terminalska robna tržišta su svakako jedan od do sada najboljih poznatih načina.

Soja je završila svoju tržišnu 2013. godinu na nivou od 48,50 din/kg bez PDV. U odnosu na cenu od tačno pre godinu dana od 62,00 din/kg to je pad od 21,77%, što je najmanji godišnji pad cene od svih roba iz sektora primarnog agrara

PRODEX

Prva vrednost PRODEX-a u 2014. Godini iznosi 209,06 indeksnih poena. U odnosu na vred-

nost indeksa od 31.12.2013. godine to je za 2,76 indeksnih poena veća vrednost

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP MART 2014.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	-	-	221.35 \$/t	216.28 \$/t	214.66 \$/t
Kukuruz	-	-	167.71 \$/t	164.17 \$/t	162.20 \$/t

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
183.33 EUR/t (futures mar 14)	153.33 EUR/t (futures mar 14)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
199.25 EUR/t (futures jan 14)	171.00 EUR/t (futures mar 14)

U poslednjih nedelju dana, generalno solidna izvozna tražnja, kao i velike globalne zalihe pšenice i pozitivne prognoze za rod 2014. godine, doprineli su silaznom trendu vrednosti na tržištu. Vrednosti pšenice zabeležili su i šesti uzastopni nedeljni pad, što predstavlja najduži padajući niz od oktobra 2011. godine. Razlog je usporavanje izvoza iz SAD-a, što signalizira pad

potražnje zbog rasta zaliha. Cena pšenice je u toku jučerašnjeg dana dotakla nivo od \$5,785 po bušelu, što predstavlja najniži nivo od decembra 2011. godine.

Najhladnije vreme u poslednje dve decenije remeti transport žitarica. Zalihe kukuruza u SAD-u, najvećem svetskom uzgajivaču, rastu najbržim tempom u poslednjih 19 godina, jer

rekordni rod nadmašuje potražnju za žitaricama koje se koriste u proizvodnji stočne hrane i etanola. Kukuruzom se trgovalo na 41 – neme-sečnom minimumu (avgust 2012. godine).

U poređenju sa poslednjim danom 2013. godine martovski fjučers na pšenicu je pojeftinija za 2,70%. Fjučers na kukuruz je takođe jeftiniji i za 2,70%.

U Parizu je pšenica jeftinija za 4,78% u odnosu na poslednji dan trgovanja prošle godine. U Budimpešti je pšenica jeftinija za 1,13%, dok je cena kukuruza u evrima posmatrano pala za 3,23%. Cena kukuruza u Parizu je niža za za 1,72%.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno nov 13	-	-	477.46 \$/t	477.90 \$/t	476.28 \$/t
Sojina sačma okt 13	-	-	434.60 \$/t	430.60 \$/t	433.00 \$/t

Američki fjučers na soju su u odnosu na prethodnu nedelju zabeležili pad od oko 1%. U odnosu na kraj prošle godine soja sa januarskom isporukom je pojeftinila je za 2,41%, a sojina sačma za 3,84%.

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.rs
branimir.alivjovic@limagrain.rs
www.limagrain.rs

VOĆE OD 30.12.2013. DO 6.1.2014.

Mesto prikupljanja cena: Pančevo - zelena pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz (J. Afrika)	kg	150	180	180	bez promene	dobra
2	Banana (sve sorte)	Uvoz (Ekvador)	kg	100	120	110	bez promene	dobra
3	Dunja (sve sorte)	Uvoz (uvoz)	kg	180	200	200	bez promene	prosečna
4	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	120	130	120	bez promene	dobra
5	Grožđe (belo ostale)	Uvoz (Italija)	kg	180	200	200	bez promene	prosečna
6	Grožđe (crno ostale)	Uvoz (Italija)	kg	180	200	200	bez promene	prosečna
7	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	60	80	80	bez promene	dobra
8	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	prosečna
9	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	prosečna
10	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	60	80	80	bez promene	prosečna
11	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	60	80	60	pad	dobra
12	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	60	80	60	-	dobra
13	Kivi (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	150	160	160	bez promene	dobra
14	Kruška (ostale)	Uvoz (uvoz)	kg	100	120	120	bez promene	prosečna
15	Lešnik (očišćen)	Domaće	kg	800	1.000	800	bez promene	dobra
16	Limun (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	100	120	120	bez promene	dobra
17	Mandarina (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	100	120	120	-	dobra
18	Nar (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	150	180	160	bez promene	dobra
19	Orah (očišćen)	Domaće	kg	900	1.000	1.000	bez promene	dobra
20	Pomorandža (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	120	130	120	bez promene	dobra
21	Smokva (suva)	Uvoz (Italija)	kg	400	450	400	bez promene	dobra
22	Šljiva (suva)	Domaće	kg	250	350	300	bez promene	dobra
23	Šljiva (sve sorte)	Uvoz (Italija)	kg	200	250	200	bez promene	slaba

POVRĆE OD 30.12.2013. DO 6.1.2014.

Mesto prikupljanja cena: Pančevo - zelena pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	30	35	35	bez promene	dobra
2	Brokola (sve sorte)	Uvoz (uvoz)	kg	250	300	300	bez promene	dobra
3	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	150	180	150	bez promene	dobra
4	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	60	70	60	bez promene	prosečna
5	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	230	250	250	bez promene	dobra
6	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	60	80	80	bez promene	dobra
7	Krastavac (salatar)	Uvoz (Grčka)	kg	250	280	250	bez promene	prosečna
8	Krompir (beli)	Domaće	kg	50	60	60	bez promene	dobra
9	Krompir (crveni)	Domaće	kg	50	60	60	bez promene	dobra
10	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	20	25	20	bez promene	dobra
11	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	300	350	300	bez promene	dobra
12	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	30	35	30	-	prosečna
13	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	60	70	60	bez promene	dobra
14	Paprika (Babura)	Uvoz (Španija)	kg	300	350	350	bez promene	prosečna
15	Paprika (ljuta)	Domaće	kg	700	800	700	bez promene	prosečna
16	Paprika (šilja)	Domaće	kg	300	350	350	bez promene	prosečna
17	Paradajz (chery)	Uvoz (Italija)	kg	400	450	450	bez promene	prosečna
18	Paradajz (sve sorte)	Uvoz (Turska)	kg	200	220	220	bez promene	prosečna
19	Pasulj (beli tetovac)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
20	Pasulj (beli)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
21	Pasulj (šareni)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
22	Pasulj (žuti)	Domaće	kg	400	450	400	bez promene	slaba
23	Patlidžan (sve sorte)	Uvoz (Italija)	kg	450	450	450	bez promene	slaba
24	Paškanat (sve sorte)	Domaće	kg	150	180	150	bez promene	dobra
25	Peršun (korenaš)	Domaće	kg	150	180	150	bez promene	dobra
26	Peršun (lišćar)	Domaće	veza	20	30	20	bez promene	dobra
27	Pečurke (šampinjoni)	Domaće	kg	200	220	200	bez promene	dobra
28	Praziluk (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	dobra
29	Rotkva (sve sorte)	Domaće	kg	50	60	60	bez promene	dobra
30	Rotkvica (sve sorte)	Domaće	veza	50	50	50	bez promene	dobra
31	Spanać (sve sorte)	Domaće	kg	130	150	150	rast	prosečna
32	Tikvice (sve sorte)	Uvoz (Italija)	kg	220	250	250	bez promene	prosečna
33	Zelen (sve sorte)	Domaće	veza	60	70	60	bez promene	dobra
34	Zelena salata (sve sorte)	Domaće	komad	40	50	40	bez promene	prosečna
35	Šargarepa (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	dobra

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

Datum prikupljanja podataka: 30.12 - 6.1. 2014. god.

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (u klipu)	rinfuz	Domaće	kg	13	16	16	-	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33 kg	Domaće	kg	90	95	94	bez promene	prosečna
2	Suncokretova sačma (33% proteina)	džak 33 kg	Domaće	kg	28	30	29	bez promene	prosečna

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50 kg	Domaće	kg	20	22	20	bez promene	prosečna
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25 kg	Domaće	kg	13	16	16	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50 kg	Domaće	kg	20	22	20	bez promene	prosečna
4	Stočni ječam	džak 50 kg	Domaće	kg	22	25	22	bez promene	slaba

SILOS Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	rinfuz	Domaće	kg	13.70	15	13.70	bez promene	prosečna
2	Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	rinfuz	Domaće	kg	15	15.50	15	bez promene	prosečna
3	Pšenica	rinfuz	Domaće	kg	19.80	21	19.80	bez promene	prosečna

CENE ŽIVE STOKE - 30.12 - 6.1. 2014. god.

Mesto prikupljanja cena Pančevo - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
					min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	kg	280	300	280	bez promene	vrlo slaba
2	Prasad	16-25 kg	sve rase	kg	270	270	270	bez promene	prosečna
3	Prasad	<=15 kg	sve rase	kg	280	280	280	bez promene	slaba
4	Telad	80-160 kg	SM	kg	400	400	400	bez promene	vrlo slaba
5	Tovljenici	80-120 kg	sve rase	kg	190	200	200	rast	vrlo slaba

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Datum prikupljanja podataka: 30.12. - 6.1. 2014. god.

Mesto prikupljanja cena: Južno-banatski okrug

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Junad	>480 kg	sve rase	230	240	230	bez promene	vrlo slaba
2	Krmače za klanje	>130 kg	sve rase	150	150	150	bez promene	vrlo slaba
3	Prasad	16-25 kg	sve rase	250	250	250	bez promene	vrlo slaba
4	Tovljenici	80-120 kg	sve rase	195	200	195	bez promene	dobra

SREMSKA MITROVICA • U "MITROSREMU" O PROŠLOGODIŠNJIH REZULTATIMA I OVOGODIŠNJIH PLANOVIMA

Zaraditi dobit od milion i po evra

- Novi pristup tržištu i približavanje proizvoda tržištu preko tradicije i kvaliteta je ono na šta se oslanjamo, poručio je Stojan Stojanović, direktor AD "Mitrosrem"

Za AD "Mitrosrem" u Sremskoj Mitrovici i njegove zaposlene minula godina nije bila za pohvalu u svakom pogledu zbog nekih ostvarenih rezultata, ali i zato što je od pretprošlogodišnje suše ovo poljoprivredno preduzeće imalo štetu procenjenju na 2, 5 miliona evra. Međutim, što se tiče prinosa u ratarstvu, oni su bili mnogo bolji nego prethodne godine, ali su izostali očekivani finansijski efekti od takvih prinosa tako da je šteta bila opet na strani proizvođača. - Kod pšenice je to smanjenje cene bilo za više od 10 dinara, kod kukuruza i suncokreta takođe, tako da je u ratarstvu finansijska situacija teška. U farmi svinja i junadi smo načinili lepe pomake. Farma svinja je sada sa gotovo stotocentno popu-

njenim kapacitetom, vratili smo na brojno stanje svinja od ranijih godina i imamo 8.000 komada gledajući sve kategorije. Sadašnja vrednost stoke nam je oko 100 milion dinara i sve što smo u tom delu obezbedili je iz naših obrtnih sredstava - objašnjava **Stojan Stojanović**, direktor Mitrosrema".

"Mitrosremova" govedarska farma je sada popunjena i sa oko 400 komada junadi.

- Ova farma obezbeđuje znatne količi-

Stojan Stojanović, direktor

Zgrada u kojoj su poslovne prostorije "Mitrosrema"

Napunili farmu svinja

ne stajnjaka, a to je bitno jer je u zemlji koju obrađuju veoma opao nivo humusa, tako da i mala suša donosi velike probleme, kao i velika kiša uostalom - nvaodi dalje Stojanović,

Proizvodna jedinica "Korn produkt" u koju se nije skoro investicijom ulagalo, ima potrebu za tim, a posebno kada su u pitanju silosi jer su stari 40 godina. To ulaganje je jedno od onih koje se očekuju u narednom periodu. Godina koja je iza nas donela je povećanu proizvodnju i prodaju robe iz asortimana, a pristupa se i novom konceptu prodaje.

- Predstavnici „Mitrosrema“ će ići u svaki maloprodajni objekat kako bi sagledali nabavku, izloženost, vidljivost naših proizvoda, a sve sa ciljem bolje prodaje. Jer, pojavljuju se proizvodi slični onima koje mi proizvodimo, koji su niske cene, ali nemaju vrednosti i kvaliteta naših proizvoda. Niskim cenama privlače kupce jer je to u sadašnjim uslovima put za opredeljenje ljudi. Mi želimo da, koliko je moguće, utičemo da se takva opredeljenja izmene, veli direktor "Mitrosrema".

Ovo akcionarsko društvo za poljoprivrednu proizvodnju kao i sva druga poljoprivredna preduzeća,

bez obzira na način organizovana i vlasništva, već je ušlo u novu proizvodnu godinu jer je obaljenja jesenja setva. Ali, Mitrosrem" u tu godinu ulazi sa ambicioznijim planom, a on je da se ostvari milion i po evra dobiti, samim efektima u ratarstvu i u „Kornu produktu“. Kod farme svinja, procene su, došlo se do rezultata koji su trenutno mogući, a sve ostalo određuje cenovni efekat.

- Novi pristup tržištu i približavanje proizvoda tržištu preko tradicije i kvaliteta je ono na šta se oslanjamo - poručio je Stojan Stojanović, direktor AD "Mitrosrem".

S. Đaković

Vaše umeće. Kws seme. Pouzdana veza!

KWS – Proizvođač semenskog kukuruza sa najbržim rastom. Rastite sa nama!

Pouzdana obećanja: korisni i iskreni saveti kvalifikovanih stručnjaka

Potpuno posvećeni selekciji i istraživanju: jedan od najvećih selekcionih programa u Evropi

Proveren rezultat: proizvođači su nam već poklonili poverenje na 2,5 mil ha u Evropi

www.kws.rs

Sejemo budućnost
od 1856

